

MUSEÍON

INFORMATOR MUZEUM ZIEMI LUBUSKIEJ W ZIELONEJ GÓRZE

NR 44

ISSN 1506-6193

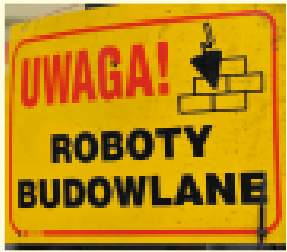
LIPIEC 2020

W numerze:

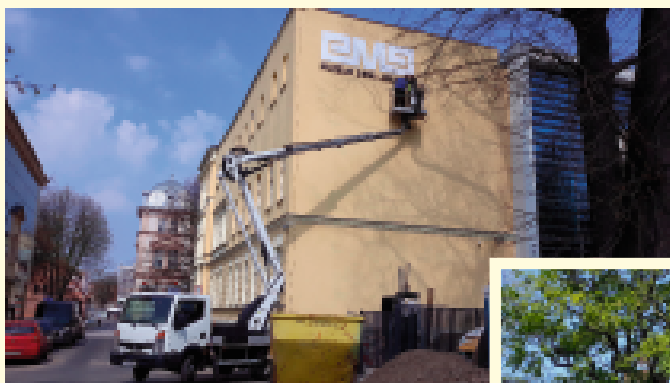
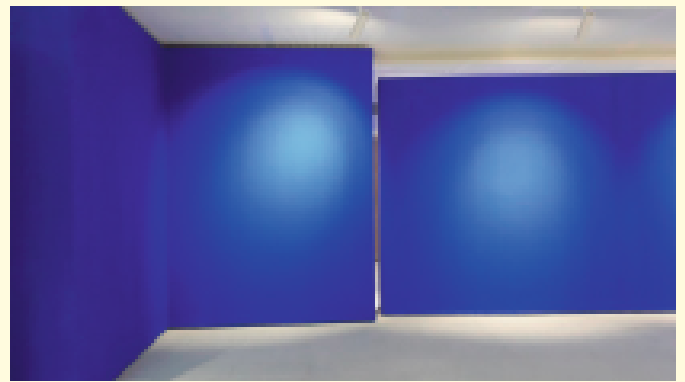
- Odszedł dr Andrzej Toczewski (1947-2020)
- A. Polak-Woźniak – *Dawne zielonogórskie atelier fotograficzne 1858-1945* – wystawa w Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze
- A. Cincio – *Winnica Cantina Karoliny i Mariusza Pacholaków*
- I. Myszkiewicz – *Lubuskie zamki i pałace w obiektywie Adama Sowy*
- J. Gernat – *Przejścia i transformacje*
- M. Gawęda-Szymaniak – *Dar Towarzystwa Jerzego Piotrowicza*
- L. Kania – *Klem – crème de la crème*
- I. Korniluk – *Zielona Góra 30 maja 1960 r.*
- L. Dzieżyc – *Boże obrazy – sztuka ikonowa*
- I. Korniluk – *Z biegiem rzeki. Dzieje Żydów nad Odrą*
- U. Rogowska – *VII Festiwal Kultury bez Barier. Warsztaty edukacyjno-plastyczne*
- U. Rogowska – *Muzeoferie 2020*
- A. Błażyńska – *Delegacja Urzędu Marszałkowskiego na muzealnym placu budowy*
- A. Maksymowicz – *Piąty numer rocznika „Ziemia Lubuska”*
- L. Dzieżyc – *Jacek Jakubiak (1961-2020)*
- A. Błażyńska – *Czesława Kuczyńska (1946-2020)*
- I. Korniluk – *Zielonogórskie Zaduszki 2019*
- L. Dzieżyc – *Sprawozdanie z działalności Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze za 2019 r*
- E. Ćwilińska – *Spotkanie Autorów i Wydawców Publikacji Regionalnych*
- U. Rogowska – *Z życia Muzeum – ważniejsze wydarzenia wrzesień 2019 – czerwiec 2020*

Fragment fasady nowego budynku Muzeum

Rozbudowa
Muzeum Ziemi Lubuskiej
I 2019 - V 2020

Odszedł dr Andrzej Toczewski (1947-2020)

Z wielkim smutkiem przyjęliśmy wiadomość o śmierci dr. Andrzeja Toczewskiego, dyrektora Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze w latach 1998-2015. Andrzej Toczewski zmarł 20 marca 2020 roku. Był doktorem nauk humanistycznych, historykiem, specjalistą w zakresie badań dotyczących II wojny światowej w szczególności zbrodni hitlerowskich oraz problematyki jenieckiej a także regionalistą, menedżerem kultury i muzealnikiem, autorem wielu publikacji o charakterze naukowym i popularnonaukowym. Dr Andrzej Toczewski należał do grona zasłużonych zielonogórczan. Był Honorowym Obywatel Zielonej Góry, laureatem wielu nagród i odznaczeń, człowiekiem lubianym i szanowanym w różnych kręgach zarówno na polu naukowym, kulturalnym jak i społecznym. Jako dyrektor Muzeum Ziemi Lubuskiej realizował nowatorską koncepcję działalności pod hasłem *Muzeum tożsamości*. Był twórcą stałych ekspozycji: Muzeum Wina, Muzeum Dawnych Tortur, Galerii Tadeusza Kuntzego, Galerii piastowskich książąt Śląska Lubuskiego a także wystawy stałej poświęconej historii Zielonej Góry. Podczas kadencji dr. Andrzeja Toczewskiego w Muzeum Ziemi Lubuskiej powstały nowe przestrzenie ekspozycyjne w nieużytkowanych muzealnych piwnicach, zmieniła się także elewacja budynku. W okresie tym powstał również projekt rozbudowy Muzeum, który w latach następnych został zaktualizowany i wprowadzony w życie, a obecnie jest finalizowany. Żałujemy bardzo, że dyrektor Andrzej Toczewski nie doczekał jego zakończenia. Pożegnaliśmy go 24 marca 2020 roku na Starym Cmentarzu przy ulicy Wrocławskiej w Zielonej Górze.

dr Andrzej Toczewski

Andrzej Toczewski urodził się 2 marca 1947 roku w Zielonej Górze i tu spędził dzieciństwo. W 1976 roku ukończył studia historyczne w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Zielonej Górze. Już wtedy pracował na uczelni, gdzie stworzył i przez kilka lat był kierownikiem uczelnianego wydawnictwa. Z Wyższą Szkołą Pedagogiczną w Zielonej Górze zawodowo był związany z przerwami aż do 1994 roku. W tym czasie m.in. wykładał edytorstwo w Zakładzie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej (potem także w latach 2001-2002 w Katedrze Komunikacji Językowej i Społecznej,

już na Uniwersytecie Zielonogórskim), był adiunktem w Instytucie Historii oraz kierował Pracownią Badań nad Dziejami Środkowego Nadodrza, której był twórcą. Pełnił także funkcję pełnomocnika rektora ds. rozwoju uczelni oraz prowadził zajęcia ze statystyki i demografii historycznej, a także historii powszechnej do 1945 roku. Również w latach późniejszych zajmował się pracą dydaktyczną, w tym też na innych uczelniach: był adiunktem w Instytucie Zarządzania na Politechnice Zielonogórskiej, jako kierownik studiów zaocznych zarządzanie w kulturze (1994-1997), docentem w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Sulechowie, gdzie wykładał muzealnictwo i historię sztuki (2003-2010).

Stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie historii uzyskał na Wydziale Historycznym Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w 1983 roku broniąc dysertację zatytułowaną *Walki 1 Frontu Białoruskiego o przełamanie linii Środkowej Odry w 1945 roku*.

W 1983 roku został sekretarzem generalnym Lubuskiego Towarzystwa Naukowego i funkcję tę pełnił do 1988 roku. Na przełomie lat 80. i 90. kilkakrotnie przebywał na stypendiach zagranicznych (Lipsk, Poczdam 1986, Londyn 1988, Stany Zjednoczone 1991/1992), podczas których prowadził badania i gromadził materiały dotyczące głównie dwóch tematów: żołnierzy AK w niewoli niemieckiej oraz Polonii amerykańskiej wobec stosunków polsko-sowieckich w czasie II wojny światowej.

W 1994 roku ówczesny wojewoda zielonogórski, prof. Marian Eckert, zaproponował Andrzejowi Toczewskiemu stanowisko dyrektora Gabinetu Wojewody w Urzędzie Wojewódzkim. Niedługo później, pozostając nadal w Urzędzie Wojewódzkim, objął funkcję dyrektora Wydziału Kultury, Sportu i Turystyki, gdzie pracował do 1998 roku. Jednocześnie, 1 listopada 1996 roku, jako zaangażowany wieloletni członek (od 1974 roku) ówczesnej Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce został powołany przez dyrektora Głównej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu Instytutu Pamięci Narodowej na

stanowisko dyrektora Okręgowej Komisji w Zielonej Górze, które piastował do 1998 roku. W tym czasie, dzięki staraniom Andrzeja Toczewskiego, w związku z pojawieniem się nowych materiałów dowodowych ponownie wszczęto umoznzone śledztwa dotyczące zbrodni hitlerowskich.

Od 1 lutego 1998 do 31 marca 2015 roku Andrzej Toczewski pełnił funkcję dyrektora Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze. Gdy obejmował to stanowisko miał już za sobą kilka doświadczeń w pracy stricte muzealnej, jak i dotyczącej zarządzania muzeum. W 1966 roku, jako zafascynowany archeologią uczeń szkoły średniej, brał udział w kierowanych przez późniejszego dr. Andrzeja Marcinkiana z Muzeum Okręgowego w Zielonej Górze pracach archeologicznych w Lubniewicach, dotyczących osad kultury łużyckiej na Ziemi Lubuskiej. W zespole pełnił rolę rysownika-dokumentalisty i inwentaryzatora. W 1976 roku na zlecenie dr. Jana Muszyńskiego, ówczesnego dyrektora Muzeum Ziemi Lubuskiej, prowadził w Dziale Historycznym kwerendę związaną z planami utworzenia Muzeum Miasta. W 1986 roku, już jako ceniony specjalista w zakresie tematyki jenieckiej, otrzymał propozycję objęcia stanowiska dyrektora w Centralnym Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach – Opolu, a trzy lata później wygrał konkurs na dyrektora Muzeum Miejskiego w Gdańsku. I chociaż – ze względu na sytuację rodzinną – żadnego z tych planów nie udało się zrealizować, muzealnictwo było nadal obszarem bliskim Andrzejowi Toczewskiemu. Dowiodła tego jego kadencja na stanowisku dyrektora Wydziału Kultury, Sportu i Turystyki Urzędu Wojewódzkiego w latach 1994-1998, gdy sprawując nadzór nad instytucjami kultury, otaczał muzea szczególną opieką. Wyrazem tego była m.in. zorganizowana w 1994 roku konferencja, której pokłosiem jest wydana w 1996 roku publikacja *Muzea zielonogórskie*.

Przejmując instytucję po swoim poprzedniku, dr. Janie Muszyńskim, Andrzej Toczewski zmienił jej dotychczasowy profil, czyniąc z Muzeum placówkę niezwykle dynamiczną i otwartą na publiczność. Podczas 17 lat swojej kadencji, Andrzej Toczewski wprowadził wiele zasadniczych zmian, tak w zakresie zarządzania instytucją, jak i dotyczących profilu programowego. Stworzoną przez Jana Muszyńskiego formułę *muzeum artystów* zastąpił nową: *muzeum tożsamości*, kładąc nacisk na badania i ukazywanie historii Ziemi Lubuskiej i wielopłaszczyznowych związków współczesnych Lubuszan z regionem oraz na wzmacnianie ich poczucia tożsamości regionalnej. Dzięki tym krokom Muzeum należy obecnie do najprężniejszych i bardzo dobrze ocenianych instytucji kultury w regionie.

Zważywszy na przypadający akurat okres wielkich przemian administracyjnych i gospodarczych w Polsce i związaną z nimi nie tylko nową strukturą muzealnictwa, ale przede wszystkim nową formułą finansowania kultury, pociągającą za sobą zmiany w sposobie zarządzania instytucjami kultury, bardzo przydatne w pracy na stanowisku dyrektora Muzeum okazały się ukończone przez Andrzeja Toczewskiego dodatkowe studia. W 1994 roku ukończył on podyplomowe studia menedżerskie na kierunku zarządzanie przedsiębiorstwem w gospodarce rynkowej w Akademii Ekonomicznej w Poznaniu (1994) oraz – już po objęciu funkcji

dyrektora – w 2000 roku podyplomowe studia muzealnicze na Uniwersytecie Warszawskim.

Andrzej Toczewski udzielał się także aktywnie na rzecz rozwoju muzealnictwa lubuskiego, był przewodniczącym Rady Muzeum Woldenbergczyków – Oflagu II C w Dobiegniewie oraz członkiem Rady Naukowej Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach – Opolu i Rady Muzeum w Międzyzrzeczu. Ponadto należał do ogólnopolskich organizacji muzealnych, gdzie reprezentował i działał na rzecz muzeów lubuskich, będąc m.in. członkiem Rady do Spraw Muzeów przy Ministrze Kultury (2002-2006) oraz wiceprezesem Związku Muzeów Polskich (2002-2004).

W 2004 roku uzyskał najwyższy w polskim muzealnictwie stopień kustosza dyplomowanego. Jako historyk prowadził działalność naukową na polu swoich zainteresowań badawczych, związanych głównie z historią II wojny światowej, historią Ziemi Lubuskiej i tożsamością kulturową jej mieszkańców oraz historią i funkcjonowaniem muzeów na Ziemi Lubuskiej. Jest autorem blisko dwustu publikacji z tego zakresu, w tym kilku monografii, a także twórcą i redaktorem naczelnym jednego z najważniejszych regionalnych periodyków „Studia Zielonogórskie”. Warto przypomnieć, iż Andrzej Toczewski jest także pomysłodawcą terminu *Śląsk Lubuski* na określenie południowej części obecnego województwa lubuskiego.

Zaangażowanie społeczne było znaczącym obszarem działalności Andrzeja Toczewskiego, który był nie tylko członkiem, ale także zajmował stanowiska kierownicze w wielu organizacjach, m.in.: pełnił funkcję wiceprzewodniczącego (1976-1980), a od 2011 roku był ponownie członkiem Wojewódzkiego Komitetu Ochrony Miejsc Pamięci Narodowej; był prezesem Zarządu Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego (1992-1996); założył i został pierwszym przewodniczącym Komitetu Katyńskiego w Zielonej Górze (1994), przekształconego później w stowarzyszenie Lubuska Rodzina Katyńska, której był honorowym członkiem. Andrzej Toczewski był także członkiem nadzwyczajnym Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej i prezesem Zielonogórskiego Okręgu ŚZŻAK.

Za zasługi na polu naukowym, kulturalnym i społecznym Andrzej Toczewski otrzymał wiele odznaczeń, nagród i wyróżnień, wśród których wymienić należy m.in.: Srebrny Krzyż Zasługi (1983), Zasłużony Działacz Kultury (1985), Złoty Medal Opiekuna Miejsc Pamięci Narodowej (1985), Lubuską Nagrodę Kulturalną I Stopnia (1990), Medal Honorowy Głównej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (1994), Złoty Krzyż Zasługi (1999), Nagrodę Kulturalną Miasta Zielona Góra (1999, 2007), Złotą Odznakę „Za opiekę nad zabytkami” (2007), Zasłużony Kulturze *Gloria Artis* (2008), Nagrodę Naukową Miasta Zielona Góra (2011), Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski (2012), Pierścień Tysiąclecia (2012). Andrzej Toczewski był także Zasłużonym dla Miasta Kostrzyn nad Odrą (1987) oraz Honorowym Obywatelem Zielonej Góry (2008).

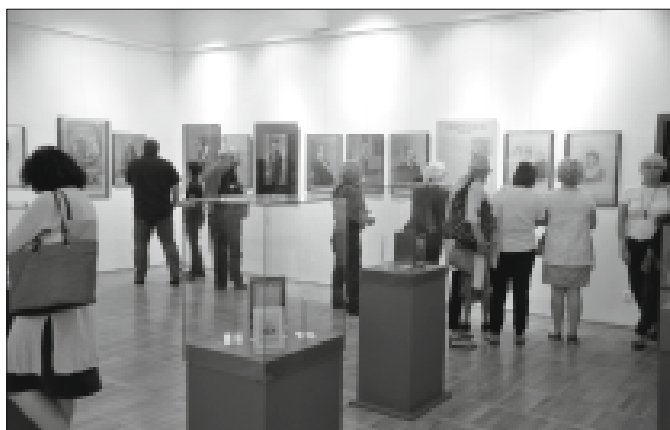
W tekście wykorzystano fragmenty opracowania A. Maksymowicz, *Rys biograficzny Andrzeja Toczewskiego*, [w:] *Historia–Kultura–Muzeum*, red. A. Maksymowicz, Zielona Góra 2012, s. 24-25.

Alina Polak-Woźniak

Dawne zielonogórskie atelier fotograficzne 1858-1945 – wystawa w Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze

W 1839 roku Francuz Louis Jacques M. N. P. Daguerre zdemonstrował Akademii Francuskiej zdjęcie fotograficzne otrzymane na warstewce jodku srebra. Od nazwiska wynalazcy tego typu obrazy zyskały nazwę dagerotypów. Technika fotografii rozwijała się od tego momentu bardzo szybko. Już wkrótce płytki srebrne zastąpiono szklanymi powleczonymi warstwą światłoczułą. Zakłady fotograficzne zaczęły wyrastać w całej Europie jak przysłowiowe grzyby po deszczu. Wykonanie sobie i swojej rodzinie portretu świadczyło o prestiżu i pozycji. Modne stały się też karty wizytowe z wizerunkiem właściciela.

Prezentacja zaczarowanego świata starej fotografii była możliwa dzięki dr. Bartłomiejowi Gruszcze, zbieraczowi wszelkich pamiątek związanych z przedwojenną Zieloną Górą, który pokazał niemal połowę swojej kolekcji zdjęć w muzealnej galerii. Przeprowadził on także i opracował historię dawnych zakładów fotograficznych, które funkcjonowały w Zielonej Górze w latach 1858-1945.

Fragment wystawy

Początki profesjonalnej fotografii w mieście są związane z osobą Ottona Linckelmanna, który w 1858 roku przy dzisiejszej ulicy Moniuszki założył swoje pierwsze atelier. Oprócz zdjęć na papierze albuminowym, Linckelmann zajmował się także panotypią stosowaną niemal wyłącznie do wykonywania portretów. W listopadzie 1858 roku panotyp w atelier Linckelmanna kosztował 1 talara, a odbitka na papierze była o 20 groszy droższa. Zdjęcia były gotowe w ciągu jednego dnia, a zakład był wówczas czynny od 9 do 15. Czas otwarcia studia fotograficznego, ze względu na brak jeszcze wówczas dobrego sztucznego oświetlenia, był uzależniony od warunków naturalnych. Atelier w tym samym miejscu funkcjonowało przez następnych kilkadziesiąt lat, do czasu II wojny światowej. Przez ten okres wielokrotnie zmieniali się jego najemcy. Swoje usługi oferowali tu Theodor Siedler,

Hans Bergmann, Peter Lincklemann (syn Ottona Linckelmanna), Max Jasznewski, Cuno Güttler, Otto Bombach, August Vitzthum i jedyna w tym gronie kobieta – Lina Vitzthum z domu Goetz.

Hermann Oberlaender był jedynym fotografem w Grünbergu, który zmieniał siedzibę swojego studia aż trzykrotnie. Pierwsza wzmianka o atelier Oberlaendera pochodzi z 1 października 1897 roku. Opuścił on swój pierwszy zakład przy Berlinerstrasse 91 najpóźniej w końcu czerwca 1899 roku i przeniósł się na Niederstrasse 27 (obecnie ul. Kupiecka 51). Atelier w nowym miejscu funkcjonowało krótko, tylko do około połowy 1906 roku. Z pewnością od 7 lipca (choć być może już nawet w kwietniu) nową siedzibą studia były pomieszczenia znajdujące się na tyłach kamienicy przy Niederstrasse 38. Na podstawie zachowanego szkicu sytuacyjnego możemy wnioskować, że zakład Oberlaendera miał około 15 m długości i 5 m szerokości, z czego właściwa część studia zajmowała około 35-40 m². Atelier Oberlaendera funkcjonowało prawdopodobnie do końca wojny, choć adres nie został umieszczony w książce telefonicznej z początku lat 40. XX wieku. O tym, że pracownia była czynna do 1945 roku, może świadczyć to, że po zakończeniu działań wojennych w tym samym miejscu otworzono studio fotograficzne Warszawa (ul. Pionierska 38).

Najmłodszym zakładem fotograficznym w Grünbergu było studio założone przez stolarza Fritz Bradena przy Breitestrasse 15 (obecnie ul. Sikorskiego 29). Fritz Braden widnieje jeszcze jako fotograf w książce adresowej z lat 1924-1925. Pomiędzy 1925 a 1929 rokiem lokal sklepowy i studio fotograficzne wynajmował Rudolf Hasse. W 1932 roku w jego ofercie było wywoływanie filmów z rolki (koszt usługi wynosił wówczas 3,5 marki za film), klisz i płyt szklanych, wykonywanie odbitek i reprodukcji (odbitki zdjęć można było zamówić na papierze matowym lub z połyskiem). Hasse oferował także różnego rodzaju korekcje fotografii, jak retuszowanie, wzmacnianie czy zmniejszanie nasycenia obrazu. W ofercie zakładu było także przygotowywanie slajdów, powiększenia i pomniejszenia. Hasse, podobnie jak jego poprzednik Fritz Braden, był również wydawcą pocztówek, czym konkurował m.in. z Paulem Mohrem (choć znane są przypadki ich współpracy, kiedy to autorem zdjęć był Hasse, a wydawcą pocztówki Mohr). Studio fotograficzne Rudolfa Hassego działało zapewne do końca wojny. Adres i reklama zakładu znajdują się w książce telefonicznej z 1941 roku.

26 października 1895 roku w „Grünberger Wochenblatt” ukazało się ogłoszenie Ewalda Hassego, w którym informuje on, że 15 listopada przy Gross Bahnhofstrasse (al. Niepodległości) zamierza otworzyć swoje studio fotograficzne. Zapewnia jednocześnie, że posiada

najnowszy i najlepszy sprzęt, dzięki któremu będzie mógł spełnić każde życzenie swoich klientów. Atelier było czynne od godziny 9 do 16, niezależnie od warunków pogodowych. W ogłoszeniu Hase nie wspomina nic o tym, że studio należało jeszcze niedawno do innego fotografa – Williama Clarka. Dowiadujemy się o tym dopiero z informacji zamieszczonej po kilku dniach (2 listopada 1895 roku) przez konkurenta, Hansa Bergmanna (swoje atelier miał przy Holzmarktstrasse 23), u którego Ewald Hase był niegdyś wolontariuszem. W okresie nieobecności Bergmanna Hase był także jego zastępcą i w jego imieniu prowadził studio fotograficzne. W październiku 1896 roku Ewald Hase zamieścił dużą reklamę w gazecie „Grünberger Wochenblatt”, w której szczegółowo podał zakres swoich usług, zarówno fotograficznych, jak i malarskich. Z ogłoszenia dowiadujemy się, że wykonywał portrety i zdjęcia grupowe we wszystkich formatach, ujęcia dzieci, szkół, budynków, pomieszczeń fabrycznych i wszelkich wnętrz oraz krajobrazów. Zajmował się także renowacją starych i pożółkłych obrazów oraz zdjęć. Oferował powiększenia i reprodukcje z każdego typu obrazu, aż do wielkości naturalnej. W ofercie była także fotografia wykonywana z wykorzystaniem lampy błyskowej, zdjęcia na błonie o podłożu celuloidowym oraz platynotypia. Jako że Hase był także malarzem, w ofercie atelier znajdowały się portrety z natury w akwareli, oleju i pastelach (zamówienia na obrazy należało złożyć z dużym wyprzedzeniem). Był on też jedynym fotografem z naszego miasta, który studiował w Akademii Sztuk Pięknych w Berlinie.

W książce adresowej z 1914/1915 roku została zamieszczona obszerna reklama atelier fotograficznego Richarda Oye. Przedstawiono w niej szeroką ofertę dla fotografów-amatorów, m.in. sprzedaż aparatów nowych i używanych, materiałów fotograficznych najlepszych marek. Ponadto oferowano zdjęcia każdego rodzaju, przeznaczone zarówno do celów komercyjnych, jak i reklamowych. Oye wykonywał również kopie i powiększenia (na wyposażeniu zakładu był elektryczny powiększalnik). Dostępne były także obrazy malowane w technice akwarelowej i olejnej. Przedsiębiorstwo Richarda Oye musiało się rozwijać bardzo dobrze, do 1915 roku stał się on bowiem właścicielem wszystkich budynków znajdujących się po lewej stronie wąskiej uliczki prowadzącej w stronę Neumarkt (obecnie Placu Słowiańskiego) oraz niewielkiego ogrodu i budynków gospodarczych. Budynek dawnego studia fotograficznego Richarda Oye stoi do dzisiaj. Pomimo że zatracił swój dawny wygląd, to jednak niektóre elementy, takie jak charakterystyczny kształt dachu, podwójny rząd kotew mocujących szkieletową konstrukcję, będący rusztowaniem dla oszklonych elementów atelier, mogą zdradzać dawne przeznaczenie tego miejsca. Po wojnie, w 1945 roku, w dawnym zakładzie fotograficznym Richarda Oye przy ul. 3 Maja 90 działało studio Foto-Eros. (Opracowanie informacji o atelier fotograficznych – B. Gruszka).

Wszyscy ciekawi starych zdjęć i tego, jak wyglądali ludzie mieszkający tu w ostatnim stuleciu przed zakończeniem II wojny światowej, mogli w okresie 11 IX 2019 – 16 II 2020 obejrzeć wystawę *Dawne zielonogórskie*

atelier fotograficzne 1858-1945. Zaprezentowane zostało ok. 100 oryginalnych fotografii wykonanych we wspomnianych atelier, ponadto reklamy zamieszczone w lokalnej prasie przez właścicieli zakładów oraz materiały pochodzące z akt policji budowlanej przechowywane w Archiwum Państwowym w Zielonej Górze. 20 wybranych zdjęć zostało powiększonych do rozmiarów, które półtora wieku temu były zupełnie niemożliwe do zrealizowania. Wystawę wzbogaciły zabytkowe aparaty fotograficzne ze zbiorów Muzeum Ziemi Lubuskiej.

Kuratorzy wystawy – dr Alina Polak-Woźniak
i dr Bartłomiej Gruszka

Dodatkową atrakcją stały się zdjęcia ukazujące wnętrze domu (dziś kamienica przy ul. Żeromskiego) znanego zielonogórskiego wydawcy pocztówek i właściciela dużej księgarni oraz sklepu z materiałami kreslarskimi Paula Mohra, wykonane przez niego samego po 1933 roku. Negatywy zostały udostępnione Muzeum przez wnuka przedsiębiorcy. Na parterze posesji Mohra znajdował się sklep, w którym zatrudniony był liczny personel, można było kupić wszystko to, co dziś kupujemy w sklepie papierniczym: długopisy, ołówki, zeszyty, pióra, kredki, farbki, listowniki, koperty, linijki itp. Na pierwszym piętrze urządzono obszerne i okazałe mieszkanie. Jak na ówczesne standardy posiadało ono wszelkie wygody, gdyż znajdowały się tam komfortowo urządzone pokoje, kuchnia, osobna ubikacja oraz łazienka ze sporą wanną. Na drugim piętrze znajdowały się służbówki i pokoje dla pracowników drukarni oraz ekspedientek, a na poddaszu miejsce wypoczynku i rekreacji.

Przez kolejnych kilkadziesiąt lat ponad 20 fotografów prowadziło w Zielonej Górze swoje atelier, m.in. przy dzisiejszych ulicach Jedności, Drzewnej czy Kupieckiej. Niektóre działały nieprzerwanie aż do końca II wojny światowej, a po jej zakończeniu w części z nich wykonywali zdjęcia polscy fotografowie.

Tytuł: *Dawne zielonogórskie atelier fotograficzne 1858-1945*

Czas trwania: 11 IX 2019 – 16 II 2020

Miejsce: Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze.

Kuratorzy: dr Alina Polak-Woźniak, dr Bartłomiej Gruszka

Arkadiusz Cincio

Winnica Cantina Karoliny i Mariusza Pacholaków

Mariusz Pacholak podczas wernisażu w MZL

13 września 2019 roku uroczyście otwarto wystawę *Winnica Cantina Karoliny i Mariusza Pacholaków*. Ekspozycja przygotowana została w ramach cyklu „Winnice lubuskie wczoraj i dziś”. Zwiedzający mogli się zapoznać m.in. z: historią wsi Mozów, odmianami winorośli uprawianymi na winnicy oraz ofertą enoturystyczną Cantiny.

Fragment ekspozycji

Winnica należąca do Karoliny i Mariusza Pacholaków jest położona we wsi Mozów, 2 km na wschód od Sulechowa. Istnieje od 2006 roku. Obecnie powierzchnia uprawy wynosi 3,30 ha, a dominującymi odmianami są: Sauvignon Blanc (jest jedną z nielicznych winnic w regionie uprawiających tę odmianę), Riesling, Pinot Grigio, Hibernal, Regent, Dornfelder oraz Rondo. Wina powstałe w winnicy Cantina były wielokrotnie wyróżniane podczas konkursów win o randze regionalnej i ogólnopolskiej. Ciekawą atrakcją, wyróżniającą winnicę w regionie, stanowi kapliczka ze św. Urbanem I – patronem winnic, rolników i dobrego urodzaju, witająca enoturystów

przekraczających bramę winnicy. Przy figurze świętego znajduje się także zabytkowa dębowa beczka o pojemności 3510 litrów, wyprodukowana na przełomie XIX i XX wieku. Pochodzi ona z dawnej wytwórni winiaków Heinricha Raetscha.

Właściciele winnicy z zawodu są nauczycielami; Karolina uczy biologii w liceum, Mariusz jest doktorem nauk społecznych. Obecnie pracuje jako nauczyciel-wychowawca w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Sulechowie. Prowadzący winnicę są zrzeszeni w stowarzyszeniach winiarskich, a Cantina jest także jednym z podmiotów Lubuskiego Szlaku Wina i Miodu.

Do atrakcji winnicy należą hodowane na niej zwierzęta, w tym kuc Marian. Właściciele oprócz winorośli uprawiają także inne rośliny, w tym lawendę, różę, krzewy jagodowe i egzotyczną nieszpułkę. Uprawa ta nie ma jednak charakteru komercyjnego. Warto jednak zaznaczyć, że początki działania winnicy Cantina związane są z produkcją win owocowych i miodów pitnych. Właściciele wytwarzają je w dalszym ciągu, ale produkcja przeznaczona jest na własne potrzeby oraz dla przyjaciół.

Wystawa była współfinansowana ze środków Zarządu Województwa Lubuskiego.

Tytuł: *Winnica Cantina Karoliny i Mariusza Pacholaków*

Czas trwania: 13 IX 2019 – 15 VIII 2020

Miejsce: Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze

Kurator: dr Arkadiusz Cincio

Igor Myszkiewicz

Lubuskie zamki i pałace w obiektywie Adama Sowy

Fragment wystawy w MZL prezentującej zdjęcia do książki „Lubuskie zamki i pałace w obiektywie Adama Sowy”

20 listopada 2019 roku w naszym Muzeum odbyło się podwójne wydarzenie – premiera książki *Lubuskie zamki i pałace w obiektywie Adama Sowy* oraz otwarcie wystawy zdjęć wykonanych na potrzeby powyższej publikacji. Wystawę, zorganizowaną w ramach Galerii Twórców Galera, można było zwiedzać prawie do końca lutego br. Książka została wydana przez Stowarzyszenie Forum Art.

O książce:

Nie jest to książka naukowa; najnowsza publikacja Stowarzyszenia Forum Art stanowi raczej zapis osobistej podróży szlakiem dawnych zamków, pałaców i dworów Ziemi Lubuskiej. Adam Sowa wykonał artystyczną dokumentację obiektów, Aleksandra Mrówka Łobodzińska zajęła się ich opisami. Autorzy postanowili przybliżyć szczególnie los tych zabytków, które znalazły się w pewien sposób poza mapą naszej teraźniejszości i pamięci, zapomniane, należące do innych porządków i czasów. Pałace i dwory, dla których po zmianie granicy lub epoki, politycznych albo ekonomicznych uwarunkowań, jakby zabrakło miejsca w nowej rzeczywistości; powoli zanikają poddając się erozji, w sensie dosłownym i symbolicznym, utracone w tłumaczeniu z dnia wczorajszego na dzień dzisiejszy. Celem książki jest przybliżenie historii każdego z opisywanych budynków, ich perypetii i metamorfoz jakim podlegały na przestrzeni dziejów, zmian granic i transformacji ustrojowych. Obok kronikarskiego opisu znalazło się miejsce na kilka lokalnych historii, legend i miejscowych podań odnośnie zabytków, ich kolejnych właścicieli oraz okolicy.

O autorach:

Adam Sowa – Ślązak mieszkający od kilku lat w Zielonej Górze. Grafik komputerowy z zawodu, fotograf z zamiłowania. Jako fotograf nieustannie stara się zatrzymać to, co przemija, co zostało zapomniane choć często jest

Premiera książki. Od lewej: Igor Myszkiewicz, Aleksandra Mrówka Łobodzińska, Adam Sowa

w zasięgu wzroku. Na ulicach poszukuje kontrastów, miejsc gdzie przenikają się światy. Autor tysięcy zdjęć czekających na wywołanie...

Aleksandra Mrówka Łobodzińska – rodowita zielonogórzanka, która zdążyła się z miastem pokłócić, przeprosić i powrócić na stałe. Prezes Stowarzyszenia Forum Art, filmowicz i nauczycielka, współautorka publikacji o zielonogórskich środowiskach twórczych. Jest przekonana o tym, że historie regionu nie mają końca i nie da rady ich wszystkich opisać, ale to wcale nie znaczy, że nie będzie próbować.

Siedlisko – ruiny pałacu

Tytuł: *Lubuskie zamki i pałace w obiektywie Adama Sowy*

Czas trwania: 20 XI 2019 – 20 II 2020

Miejsce: Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze. Galeria Twórców Galera

Kurator: Igor Myszkiewicz

Jacek Gernat

Przejścia i transformacje

Prof. Paulina Komorowska-Birger i prof. Adam Romaniuk podczas finisażu wystawy w Muzeum Ziemi Lubuskiej

Świat rzeczywisty i świat wirtualny – dialog tych dwóch pozornie przeciwstawnych sobie sfer określił formułę niezwyklej wystawy prac Pauliny Komorowskiej-Birger i Adama Romaniuka w Muzeum Ziemi Lubuskiej. Pośród dzieł zgromadzonych na ekspozycji uwagę przykuwa „martwa natura” Komorowskiej-Birger, zestawiona z kuchennych naczyń – śladów obecności konkretnej osoby (zmarłej teściowej artystki), które „obrasła” delikatna „pajęczyna” drobnych nitek szklanych. Za sprawą form ze szkła te pospolite, zarazem tak osobiste przedmioty zyskały wymiar artystycznych relikwii – nieśmiertelnych w sferze ducha, którą unaocznia świetlisty, szklany „deszcz” opadający liniami prostymi z sufitu na naczynia. Biało-czerwone „strugi” mistycznego deszczu optycznie dopełniły dwie graficzne kompozycje Romaniuka na ścianach po bokach instalacji. Autor obu graficznych fotomontaży wprowadził doń podobny motyw białych i czerwonych linii, nadając im postać nieregularnych kresek, które zdają się opanowywać, pochłaniać fotografie, będące podstawą kompozycji. Z pozoru chaotyczny układ kresek jest podporządkowany dwóm figurom geometrycznym (prostokąt i trójkąt) uformowanym z linii czerwonych i unoszącym się ponad widocznym na fotografiach białym płótnem. Cień rzucany na płótno przez obie figury został powielony w widocznych na drugim planie sekwencjach trójkątów bądź prostokątów. Figury geometryczne porządkują pole obrazowe opanowane przez kłębowisko linii, zarazem jako uosobienie matematycznego porządku wszechświata kierują widza ku sferze idei i metafizyki. Świadkiem tych przemian jest widoczna na fotografiach postać kobieca (córka artysty) – wizerunek konkretnej, żyjącej osoby, przeniesiony w rzeczywistość wirtualną, wykreowaną za pomocą fotografii oraz technologii cyfrowych.

Tuż obok ponownie występuje rzeczywisty przedmiot – zawieszony pośrodku sali zardzewiały szkielet materaca – kolejny ślad osoby, która odeszła. Pozostałość ogrodowego łóżka wydaje się niemal dominować nad innym elementem instalacji – umieszczonymi pod materacem potłuczonymi

resztkami „szklanego deszczu”, które nieustannie narażone na podeptanie sprawiają wrażenie porażki sił duchowych w konfrontacji ze śmiercią i przemijaniem. O wymowie instalacji decyduje jednak trzeci element, którym jest wyświetlany na ścianie film naprzeciw łóżka. Oko kamery kieruje nas ku bramie, następnie zieleni ogrodu, miejsca wypoczynku zmarłej osoby na wspomnianym materacu. Przedmiot i związane z nim miejsce za sprawą technologii audiowizualnych kolejny raz zatem przeniesione zostają w ponadczasową sferę metafizyki i nieśmiertelnego *sacrum*. Temu swoistemu „spektaklowi przejścia” towarzyszą inne naścienne kompozycje graficzne z motywem linii, naprzemiennie z geometrycznymi asamblażami, w których płatanina kresek zyskuje postać trójwymiarowych szklanych „pajęczyn” bądź „wodorostów”.

Dostrzegalne we wszystkich tych dziełach nieustanne przenikanie się przedmiotu oraz jego iluzji, wzajemna korespondencja różnych mediów artystycznych – instalacji i rzeźby z grafiką cyfrową i fotografią (a także wideo) sprawia, że całość wystawy ma charakter dialogu dwojga artystów – dwojga przyjaciół: Pauliny Komorowskiej-Birger, autorki instalacji z wykorzystaniem przedmiotów i szkła oraz Adama Romaniuka, twórcy cyfrowych kompozycji graficznych. Działający w różnych mediach artyści poprzez wspólną ekspozycję w dwóch salach Galerii Nowy Wiek dowiedli, jak bardzo zbliżone są ich drogi twórcze. Oboje eksplorują problem granicy pomiędzy realnym a metafizycznym – w ich dialogu niemal niezauważalnej. Dotyczy to zarówno formy artystycznej – linii oraz jej nieustannej transformacji w zderzeniu z przedmiotem i jego fotograficznym wizerunkiem – jak i nieustannego przejścia od rzeczywistości do iluzji bądź abstrakcyjnego świata ponadczasowych idei, „materializowanych” za sprawą technik komputerowych.

Jak zauważyła Natalia Romaniuk *wspólnym mianownikiem wystawy jest niezwykle przestrzeń kreacji niematerialnego dzieła, które na potrzeby chwili, spróbowało zaistnieć w nadanej formie. W pracach wyraźnie odczuwalny jest jego ulotny charakter, a wykreowane obiekty, grafiki, czy instalacje są tylko pretekstem do unaocznienia obecności „niewiadomego”*. Efektem dialogu dwojga twórców „tu i teraz” stało się wyjątkowe *Gesamtkunstwerk*, którego stajemy się na wystawie uczestnikami wkraczając w obszar artystycznych, ale i uniwersalnych idei przejścia. Obszar, którego współkreatorami (uczestnikami dialogu) zostajemy my sami – zarówno poprzez artefakty artystów, jak i naszą własną wrażliwość i wyobraźnię.

Tytuł: *Przejście II. Paulina Komorowska-Birger, Adam Romaniuk*
Czas trwania: 19 XII 2019 – 2 II 2020

Miejsce: Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze, Galeria Nowy Wiek

Kurator: Leszek Kania

Marta Gawęda-Szymaniak**Dar Towarzystwa Jerzego Piotrowicza**

Jerzy Piotrowicz, „Uczta”, z roku 1996, (olej, płótno, 171×200 cm)

26 lutego 2020 roku w Sali Witrażowej Muzeum miała miejsce niecodzienna uroczystość przekazania dwóch obrazów olejnych autorstwa nieżyjącego już poznańskiego twórcy Jerzego Piotrowicza. Realizując statutowe cele Towarzystwo Jerzego Piotrowicza na czele z Panią Prezes Anną Potocką ofiarowało w darze naszemu Muzeum *Ucztę* z roku 1996 (olej, płótno, 171×200 cm) oraz *Autoportret* z ok. 1989 roku (olej, płótno, 60×45 cm).

Po śmierci artysty w 1999 r. grono Jego przyjaciół, w porozumieniu z dziedziczącą Jego schedę rodziną, założyło Towarzystwo Jerzego Piotrowicza, którego misją jest propagowanie twórczości tego wybitnego malarza i grafika. Organizowane przez nas w ciągu minionych dwudziestu lat liczne wystawy zwieńczył w 2017 r., zrealizowany z naszej inicjatywy, wielki festiwal sztuki Piotrowicza w Poznaniu. Jego centralną częścią była problemowa wystawa przygotowana w poznańskim Muzeum Narodowym pt. „Piotrowicz i goście” oraz wydane z tej okazji dwie książki: katalog wystawy pod redakcją jej

kuratorki prof. Marty Smolińskiej oraz katalog autorstwa kuratorki Galerii Sztuki Polskiej poznańskiego Muzeum, dr Marii Gołąb: „Jerzy Piotrowicz. Malarz (1943-1999). Katalog dzieł wszystkich obrazów olejnych”. Wystawa i katalog nie byłyby możliwe bez dysponowania przez Towarzystwo spuścizną artysty, zdeponowaną przez nas w 2003 r. w Muzeum Narodowym w Poznaniu. Z tego właśnie zbioru wybraliśmy dla Państwa wyżej wymienione obrazy – napisała w liście do dyrektora Leszka Kani prezes Towarzystwa Anna Potocka. W zbiorach Muzeum Ziemi Lubuskiej do tej pory znajdował się tylko jeden obraz olejny zatytułowany *Uczta w atelier* z 1987 (olej, płótno 130×160 cm), zakupiony od Jerzego Piotrowicza w tymże roku. Kompozycja ta pochodzi z serii Velázquezowskich infantek powstałej w końcu lat 80. XX wieku, pod wpływem odbytej w roku 1986 podróży do Muzeum Prado w Madrycie – jednej z najważniejszych galerii sztuki na świecie – mieszczącej m.in. królewską kolekcję malarstwa najwybitniejszych hiszpańskich twórców.

Jerzy Piotrowicz, „Autoportret”, z ok. 1989 roku
(olej, płótno, 60×45 cm)

Zielonogórska publiczność miała okazję już w maju 2017 r. zapoznać się z pracami malarskim Jerzego Piotrowicza podczas Hiszpańskiej Nocy w Muzeum. Zaprezentowaliśmy wówczas wystawę zatytułowaną: *Jerzy Piotrowicz (19430-1999). W kręgu hiszpańskich mistrzów* ze zbiorów Muzeum Narodowego w Poznaniu, Towarzystwa Jerzego Piotrowicza oraz kolekcji prywatnej. W wyeksponowanych obrazach powstałych w latach 1985-1994 artysta dał wyraz swojej ogromnej fascynacji malarstwem wielkich hiszpańskich mistrzów, takich jak: Diego Velázquez, Francisco Goya, czy Pablo Picasso, kreując niezwykle malarskie kompozycje, stanowiące swobodne interpretacje i fantazje na temat ich arcydzieł. Warto podkreślić, że twórczość Piotrowicza była mocno zakotwiczona w historii sztuki minionych wieków. Artysta toczył nieustanny, twórczy dialog z dawnymi mistrzami. Miało to związek z odbytymi przez niego licznymi muzealnymi wyprawami nie tylko do wspomnianego już madryckiego Prado, ale także paryskiego Luwru. Piotrowicz odwiedził też przybytki sztuki Wenecji, Amsterdamu, czy Drezna. Za każdym razem wracając zauroczony arcydziełami wielkich mistrzów, rzucał się w wir twórczej pracy. Spod jego pędzla wychodziły dzieła, które nigdy

nie były powtórzeniami pierwowzorów, lecz oryginalnymi, twórczymi interpretacjami okraszonymi niejednokrotnie dowcipem i humorem.

Otrzymała w darze *Uczta* należy do ulubionych motywów ikonograficznych podejmowanych przez J. Piotrowicza. Wielkoformatowa kompozycja ukazuje biesiadników przy suto zastawionym stole. Wielofiguralna scena rodzajowa odwołuje się do twórczości słynnego weneckiego malarza doby renesansu Paola Veronese. Sposób malowania za pomocą dynamicznych, rozedrganych pociągnięć pędzla, a także zastosowana synteza, wręcz deformacja postaci, nadająca dziełu ekspresyjny charakter, przywodzi na myśl słynne uczyty renesansowe Zygmunta Waliszewskiego – wybitnego polskiego kolorysty, którego twórczością fascynował się Piotrowicz. Podarowane płótno nawiązuje również do tradycji bachicznych naszego regionu i doskonale koresponduje ze znajdującą się już w naszej kolekcji *Uczta w atelier*. Drugie przekazane przez Towarzystwo dzieło należy do równie chętnie podejmowanego i niezwykle popularnego w historii sztuki autoportretu. Wizerunek głowy ujęty *en troisquatre*, zbudowany za pomocą nakładanych dynamicznymi pociągnięciami pędzla plam barwnych, przedstawia dojrzałą twarz 46-letniego wówczas malarza, o melancholijnym spojrzeniu.

Jest nam niezmiernie miło przyjąć darowane przez Towarzystwo Jerzego Piotrowicza dwa wyżej wymienione obrazy tego znakomitego twórcy – malarza, grafika i rysownika, które w sposób znaczący wzbogacą zbiory dzieł sztuki współczesnej naszego Muzeum. Pragniemy jeszcze raz bardzo serdecznie podziękować za ten wspólny gest.

Prezes Towarzystwa Jerzego Piotrowicza Anna Potocka w MZL

Jerzy Piotrowicz urodził się w 1943 roku we wsi Przedświt pow. Ostrów Mazowiecka. Lata młodości spędził pod Jelenią Górą. Studiował na Wydziale Malarstwa w Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych w Poznaniu pod kierunkiem Mariana Szymańdy. Dyplom z wyróżnieniem otrzymał w 1972 roku w pracowni grafiki warsztatowej Tadeusza Jackowskiego. Mieszkał i tworzył w Poznaniu. Jego pracownie mieściły się na Wildzie i Ratajach. Uprawiał równolegle malarstwo, rysunek, a także grafikę (techniki metalowe). Swoje prace wystawiał na ponad stu wystawach indywidualnych i zbiorowych w kraju i za granicą (m.in. we Francji, Belgii, Finlandii, Szwecji, Kanadzie, Wielkiej Brytanii, Izraelu, w Szwajcarii i Niemczech). Był uczestnikiem IX edycji Złotego Grona w 1979 roku. Zmarł w 1999 roku w Poznaniu.

Leszek Kania

Klem
crème de la crème

W styczniu br. minęło 40 lat od przedwczesnej śmierci Klema Felchnerowskiego, jednego z głównych bohaterów legendy artystycznej Zielonej Góry. Pomimo upływu czasu, pamięć o tej wyjątkowo barwnej postaci pozostaje wciąż żywa. Jej trwałym rzeźbiarskim wyznacznikiem jest m.in. „Stolik Klema” stojący od 2015 roku w pobliżu gmachu Muzeum. Realistyczna figura z brązu autorstwa Artura Wochniaka, przedstawiająca siedzącego przy stoliku malarza, bardzo dobrze wpisała się w miejską przestrzeń. Można tutaj odpocząć, zrobić pamiątkową fotografię. To także miejsce spotkań i artystycznych zdarzeń – koncertów muzycznych i performansów. Co ciekawe, regularnie pojawiają się tu bukietki kwiatów. Dowodów sympatii jest wiele. Ostatnio ktoś przyniósł Klemowi seledynowy aparat telefoniczny w stylu retro.

Tytuł rocznicowej wystawy *Klem – crème de la crème* nie był przypadkowy. Nawiązywał wprost do poetyckich talentów Felchnerowskiego, który z wielką łatwością potrafił rymować. W tym zakresie toczył zabawne, często rubaszne pojedynki z przyjaciółmi. Na ekspozycję w Galerii Nowy Wiek złożyło się 30 najbardziej

charakterystycznych dzieł wybranych z bogatej muzealnej

kolekcji. W części pierwszej znalazły się prace niefiguracywne, stanowiące główny nurt poszukiwań zielonogórskiego twórcy. Najstarszy prezentowany obraz z roku 1958 powstał przy użyciu farb olejnych i szybkoschnącej emalii rozlewanej wprost na płótno. I choć na pierwszy rzut oka przypomina *action painting* w stylu Jacksona Pollocka, to w istocie jest to syntetyczna kompozycja pejzażowa z wyraźnym podziałem na niebo, ziemię i słońce. Artyście nie chodziło tu o naśladowanie natury, ale raczej o zgłębianie jej istoty, dociekanie sensu, konstrukcyjnego ładu i porządku w niej panującego. Późniejsze obrazy wynikały z doświadczeń wewnętrznych. Dramat egzystencji twórca zawarł w gęstej, przesyconej emocją malarskiej materii. Za pomocą wyrazistej faktury i koloru pragnął wyrazić to „co istotne i esencjonalne w samym człowieku – ból, żal, smutek, lęk, wrażenie miłości”.

Układy kompozycyjne, które tworzył ograniczały się z reguły do kilku geometrycznych form w postaci nieregularnych kół, wycinków koła czy prostokątów. W większości są to wizje mroczne, tonące w brązach, czerniach i zieleniach, ożywiane błyskiem czystej czerwieni, żółci lub bieli. Chętnie stosował różne niekonwencjonalne środki wyrazu – początkowo były to ziarna zbóż, nasiona roślin strączkowych, później skrawki futra, tkanin, fragmenty odzieży i grube workowe płótno. Nawarstwiane tworzyły rodzaj reliefowych struktur. Krytycy pisali, że prace Felchnerowskiego mają w sobie intymny klimat XVII-wiecznego malarstwa holenderskiego. W Zielonej Górze odbierano je jednak zupełnie inaczej, przeważnie od strony anegdotycznej. Analizowano czy artysta wkleił kawałek firany, czy część bielizny swojej małżonki Eweliny. Klema te reakcje w ogóle nie obchodziły. Malował z wielką determinacją i konsekwencją do końca swoich dni.

Wystawa uwzględniała również prace powstałe w nurcie figuracywnym, które artysta realizował

Wernisaż w Muzeum Ziemi Lubuskiej zgromadził wielu gości

równolegle do poszukiwań z zakresu malarstwa materii. Były to głównie obrazy i liczne rysunki poświęcone dawnej architekturze Środkowego Nadodrza, którą Felchnerowski doskonale poznał pełniąc obowiązki Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Dzieła te wynikały z emocji i wzruszeń jakie daje kontakt z pięknymi budowlami. Malarz wykorzystał tutaj umiejętnie swój warsztat z zakresu sztuki bezprzedmiotowej, stosując żywą impulsywną kreskę wzbogaconą plamą, zaciekami, rozbryzganiami tuszu lub farb.

Twórczość Klema wciąż budzi zainteresowanie. Jego dzieła intrygują kolejne pokolenia odbiorców sztuki.

Aktualne pozostają słowa artysty, który stwierdził: „Mimo że maluję dla siebie, chciałbym, aby moje przeżycia i emocje zostały się dla innych, bo człowiek w swej intymnej istocie swego wewnętrznego życia zawsze jest ten sam, za dwieście, za tysiąc lat, tak jak dwa tysiące lat temu”.

Tytuł wystawy: *Klem – crème de la crème*

Czas trwania: 14 II – 12 III 2020

Miejsce: Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze

Kurator: Leszek Kania

Klemens (Klem) Felchnerowski (ur. 4 listopada 1928 w Toruniu, zm. 27 stycznia 1980 w Zielonej Górze). Ukończył Wydział Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (1948-1952). Dyplom uzyskał w pracowni malarstwa prof. St. Borysowskiego, w 1952 ukończył również magisterium z konserwatorstwa i zabytkoznawstwa. Z Zieloną Górą związany jest od 1953 roku. Był pierwszym Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, prezesem Oddziału Związku Polskich Artystów Plastyków, redaktorem graficznym „Nadodrza” i dyrektorem Muzeum Okręgowego w latach 1960-1965. Aktywnie uczestniczył w wielu spotkaniach polskiej awangardy – Plenerach Koszalińskich w Osiekach, Wystawach i Sympozjach Złotego Grona. Należy do wybitnych postaci zielonogórskiego środowiska artystycznego, bohater wielu anegdot i opowieści.

Największą kolekcję prac Artysty posiada Muzeum Ziemi Lubuskiej. Zbiór liczy łącznie ponad 1700 prac malarskich, rysunkowych i graficznych z lat 1936-1980, z których większość podarowali synowie Klema – Armand i Tytus.

Izabela Korniluk

Zielona Góra 30 maja 1960 r.

Od 27 maja do 28 czerwca 2020 roku w Muzeum Ziemi Lubuskiej prezentowana była wystawa pt. *Zielona Góra 30 maja 1960 r.* przygotowana przez Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej IPN w Poznaniu.

30 maja dla Zielonej Góry to znamienna data. 60 lat temu, w 1960 roku doszło w naszym mieście do najbardziej dramatycznych momentów w jego powojennej historii. Jubileusz tego ważnego wydarzenia uczciliśmy prezentacją ekspozycji. Obecna sytuacja w naszym kraju nie pozwalała na huczne, jak to planowano, obchody tych wydarzeń, dlatego też mieszkańcy Winnego Grodu ten fragment swojej przeszłości mogli poznać właśnie w Muzeum.

W 1960 roku władze państwowe postanowiły ograniczyć wpływy Kościoła na społeczeństwo Zielonej Góry i podjęły próbę eksmisji parafii z Domu Katolickiego, który od 1945 r. był – za zgodą władz – użytkowany przez parafię św. Jadwigi. Ksiądz Kazimierz Michalski, ówczesny proboszcz, prowadził tu ożywioną działalność religijną i społeczno-kulturalną. Władze miasta, chcąc ograniczyć aktywność niepokornego kapłana, szantażowały go zapowiedzią odebrania Domu Katolickiego, a 15 marca 1960 roku wydano nakaz opróżnienia budynku. Ostateczny termin eksmisji wyznaczono na 30 maja 1960 roku.

Na wystawie zaprezentowano informacje, zdjęcia, dokumenty i wspomnienia osób biorących udział w zielonogórskiej obronie Domu Katolickiego 30 maja 1960 roku.

Fragment wystawy

Tytuł wystawy: *Zielona Góra 30 maja 1960 r.*

Czas trwania: 27 V – 28 VI 2020

Miejsce: Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze

Kurator: dr Izabela Korniluk

Longin Dzieżyc

Boże obrazy – sztuka ikonowa

Wystawa poświęcona ikonom ze zbiorów Muzeum Ziemi Lubuskiej wprowadza w pełen ekspresji i oryginalności świat kultury bizantyjskiej. Zainteresowanie ikonami wynika między innymi z faktu, że znaczna część sztuki chrześcijańskiej jest z nimi związana. Przed podziałem Kościoła na wschodni i zachodni dzieła te czcili wszyscy chrześcijanie. Ta sztuka niezmiennie nas fascynuje swoją odmiennością, surowością i powściągliwością, a także szczególną technologią tworzenia. Ikona jest odbiciem kształtowanej od wieków mentalności i duchowości ludzi Wschodu. Na tamtym obszarze nie było systemu obywatelskiego, a inne warunki życia sprawiały, że prawosławny Bóg nie był spolegliwy i łagodny – to nie był dobry pasterz. Musiał być wspaniały, opromieniony potęgą, niedostępny i czczony. Na ikonach Chrystus jest władcą, zawsze patrzy na wprost, ma zawsze jednakowo ułożone szaty i jednakowo wzniesioną prawicę w geście błogosławieństwa. To przedstawienie Pantokratora znamy od blisko 1500 lat. Znamionuje je archetypiczna wierność i niezmiennność, odróżniająca sztukę ikony od często poszukujących nowych środków wyrazu artystów zachodnioeuropejskich.

Przedstawienia ikonowe są mocno związane z liturgią, stąd w ciągu wieków uległy relatywnie niewielkim zmianom. Wyobrażenia świętych musiały być wierne przekazom zawartym w *hermenejach* i *podlinnikach*. Uważano, że zgodnie z doktryną Kościoła wschodniego w przedstawieniach Chrystusa, Matki Bożej i świętych, jest częśćka ich świętości przenikająca obraz, a ich archetypy zostały objawione pierwszym malarzom zakonnym.

Sztuka tworzenia ikon dotarła na Ruś z Bizancjum w XI wieku wraz z przyjęciem chrześcijaństwa. Jednak dopiero XV stulecie stało się „złotym okresem” rosyjskiego malarstwa ikonowego. Ukoronowaniem moskiewskiej szkoły malowania ikon były dzieła Andrieja Rublowa (1370-1430) czy Dionizego. Natomiast później w XVIII, a szczególnie w XIX stuleciu na malarstwo ikon znaczny wpływ wywarła sztuka świecka. W drugiej połowie XIX i na początku XX wieku tradycyjna twórczość nie wytrzymała konkurencji masowej produkcji fabrycznej. Nadal jednak najlepsi artyści pozostali wierni tradycji, tworząc dzieła w stylu klasycznym, których odbiorcami byli głównie staroobrzędowcy.

Na wystawie zaprezentowanych zostało blisko 100 dzieł, były wśród nich wyobrażenia Chrystusa, Matki Bożej, Świętego Mikołaja oraz przedstawienia świąteczne. Największym obiektem w zbiorach zielonogórskiego muzeum jest malowana na płótnie płaszczanica ze sceną Chrystusa w grobie z początku XX wieku. Wystawiano ją w czasie obrzędów Wielkiego Piątku i Wielkiej Soboty. Na odrębny zespół zabytków sztuki prawosławnej składają się dzieła powstałe w warsztatach prawowiernych

staroobrzędowców i ich naśladowców. Odlewano je najczęściej w mosiądzu, niektóre zdobią różnobarwne emalie, nadając im indywidualnego charakteru. Są wśród nich tzw. krzyże raspatijne z ukrzyżowanym Chrystusem ukazanym na tle większego krzyża symbolizującego wszechświat. W tej części znalazły się także wieloczęściowe poliptyki, tj. dwu-, trzy- lub czterokwaterowe składeny. Natomiast mniejszych rozmiarów plakiety wotywnie nawiązują często do ikon malowanych na desce z przedstawieniami świętych. Były one szczególnie przydatne w podróży lub na wojnie.

Fragment wystawy

Najstarsze z prezentowanych na wystawie dzieł powstały w XVIII wieku. Natomiast ekspozycję zamykały realizacje polskich artystów z lat 80. XX wieku, dla których ikona stała się źródłem inspiracji. Pokazaliśmy wykonaną w technice olejnej realizację *Eikon* Stanisława Filipczuka. Z kolei inny charakter miały trzy *Impresje na temat ikonek* powstałe w pracowni jednego z nestorów zielonogórskiego środowiska plastycznego Stefana Słockiego. Prezentowane grafiki są częścią większego zespołu i zostały wypożyczone z Działu Zbiorów Specjalnych Biblioteki Uniwersyteckiej w Zielonej Górze. Te współczesne realizacje odnoszące się do ikon potwierdzają fascynację tą sztuką, jej obecność w polskiej kulturze oraz są przykładem związków między Wschodem i Zachodem.

Tytuł: *Boże obrazy. Sztuka ikonowa*

Czas trwania: od 26 II 2020

Miejsce: Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze

Kurator: dr Longin Dzieżyc

Izabela Korniluk

Z biegiem rzeki. Dzieje Żydów nad Odrą

Od początku marca do końca kwietnia 2020 roku prezentowano w Muzeum Ziemi Lubuskiej polsko-niemiecką wystawę pt. *Z biegiem rzeki – Dzieje Żydów nad Odrą* przygotowaną przez Niemieckie Forum Kultury Europy Środkowej i Wschodniej w Poczdamie.

Cmentarz żydowski w Skwierzynie

Ekspozycje poświęcone tematyce żydowskiej zawsze przyciągają rzesze zainteresowanych, dlatego też wernisaż w Muzeum miał specjalną oprawę. Po przywitaniu licznie zgromadzonych gości przez dyrektora Leszka Kanię głos zabrały kuratorki wystawy dr Magdalena Abraham-Diefenbach i dr Magdalena Gebala, które opowiedziały o przygotowaniach tej ekspozycji i prowadzonych badaniach w jej trakcie. Następnie z bardzo ciekawym wykładem pt. *Żydowskie ślady na Środkowym Nadodrzu* wystąpił Andrzej Kirmiel, największy znawca tej tematyki w naszym regionie. Po zwiedzaniu wystawy nasi goście raczyli się przysmakami kuchni żydowskiej przygotowanymi przez członków Chrześcijańskiej Wspólnoty „Bez

Fragment wystawy w MZL

Ścian” ze Zboru Kościoła Bożego w Chrystusie w Zielonej Górze, których pracę koordynowała Beata Stawnicka.

Wystawa poświęcona była wybranym aspektom historii Żydów po obu stronach Odry. Stanowiła swoistego rodzaju zaproszenie do refleksji i dialogu między dawnymi i obecnymi mieszkańcami regionu oraz do odkrywania polsko-niemiecko-żydowskiego dziedzictwa kulturowego tych ziem. Tereny nadodrzańskie, zmieniające przez wieki swoją przynależność państwową, były od zawsze terenem pogranicza. Tutaj spotykała się również kultura Żydów niemieckich z kulturą Żydów polskich. Tej różnorodności kulturowej nad Odrą, Obrą i Wartą zagrażała zaczęła w XIX w. narastająca fala nacjonalizmu i antysemityzmu, a ostatecznie zniszczył ją nazizm. Po II wojnie światowej granica między Polską a Niemcami została wyznaczona na Odrze i Nysie Łużyckiej. Po wypędzeniu i wysiedleniu niemieckiej ludności ziemie te stały się nową ojczyzną dla Polaków. Przez krótki czas wydawało się, że na Dolnym Śląsku i Pomorzu zdomowią się także ocaleni z Holocaustu polscy Żydzi. Początkowo osiedliło się ich tutaj dziesiątki tysięcy, ale większość z nich opuściła te tereny do końca lat 60. XX wieku. Z biegiem czasu tysiącletnia nieobecność Żydów nad Odrą popadła w zapomnienie, a jej ślady zacieraly się lub zostały zniszczone. Wystawa miała na celu ocalenie od zapomnienia i przypomnienie tych śladów.

Degustacja przysmaków kuchni żydowskiej

Tytuł: *Z biegiem rzeki. Dzieje Żydów nad Odrą*

Czas trwania: 4 III – 12 III 2020

Miejsce: Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze

Kuratorzy: dr Magdalena Abraham-Diefenbach, dr Magdalena Gebala – Niemieckie Forum Kultury Europy Środkowej i Wschodniej w Poczdamie, dr Izabela Korniluk – Muzeum Ziemi Lubuskiej

Urszula Rogowska**VII FESTIWAL KULTURY BEZ BARIER.
WARSZTATY EDUKACYJNO-PLASTYCZNE**

Uczestnicy warsztatów pt. „Tworzymy abstrakcję” prezentują swoje prace

Muzeum Ziemi Lubuskiej już po raz kolejny włączyło się w organizowane przez warszawską Fundację Kultury bez Barrier imprezy dedykowane osobom z różnymi niepełnosprawnościami. VII Festiwal Kultury Bez Barrier odbył się w dniach 27 września – 6 października 2019 roku pod hasłem *Możesz w 18 miastach w Polsce*. Ideą przewodnią festiwalu jest organizacja różnorodnych wydarzeń w przestrzeni kultury dla osób bez względu na wiek oraz stopień i rodzaj niepełnosprawności lub jej brak. Podejmując działania na rzecz udostępniania kultury osobom z niepełnosprawnościami Fundacja stara się ciągle pokazywać, że choć mamy różne potrzeby, to wszyscy zasługujemy na równe traktowanie. Większość barier jest efektem naszego myślenia, znajduje się w naszych głowach, a przedsięwzięcia takie jak Festiwal Kultury bez Barrier, pozwalają je przełamywać. VII edycja festiwalu była wydarzeniem integrującym i uwrażliwiającym na potrzeby osób często spychanych na margines życia społecznego.

Dział Oświatowy Muzeum Ziemi Lubuskiej zorganizował dla uczniów klasy III Szkoły Podstawowej z Zespołu Szkół Specjalnych nr 1 w Zielonej Górze w dniu 4 października 2019 roku warsztaty edukacyjno-plastyczne pt. *Tworzymy abstrakcję*. Uczestnicy podczas prezentacji multimedialnej dowiedzieli się, co to jest abstrakcja. Poznali także najważniejsze tendencje w tej dziedzinie sztuki oraz najsłynniejszych malarzy abstrakcjonistów.

Następnie obejrzeli obrazy abstrakcyjne ze zbiorów MZL na specjalnie zorganizowanym pokazie. Podczas warsztatów malowali na dużych formatach papieru prace abstrakcyjne wykorzystując różne materiały plastyczne. Większość uczestników warsztatów wybrała farby, ale była także możliwość malowania pastelami, mazakami czy kredkami. Wszyscy z wielkim zaangażowaniem przystąpili do tworzenia swoich prac, przy czym znakomicie się bawili. Dali w nich wyraz swoich emocji i wyobrażeń. Podczas warsztatów powstało wiele ciekawych i interesujących prac, z których ich autorzy byli bardzo dumni. Uczniowie łącząc naukę z zabawą poznawali świat sztuki.

Uczestnicy warsztatów podczas zajęć

Urszula Rogowska

Muzeoferie 2020

Tradycyjnie już w okresie ferii zimowych Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze zorganizowało dla uczniów szkół zielonogórskich warsztaty edukacyjno-plastyczne. W bieżącym roku poświęcone one były tajnikom pisma i rozwoju piśmiennictwa na przestrzeni wieków. Zajęcia, które w tym roku nosiły tytuł *Inicjał jako początek. Jak dawniej pisano*, składały się z części edukacyjnej i warsztatowej.

W pierwszej części, która odbyła się w Sali Witrazowej, podczas prezentacji multimedialnej uczestnicy zajęć poznali różne rodzaje pisma oraz jak na przestrzeni dziejów się ono rozwijało. Dowiedzieli się także, na czym kiedyś pisano, jak w dawnym Egipcie wytwarzano papirus, co to jest pergamin oraz jak pisano pismem klinowym na glinianych tabliczkach. Obejrzelik także różne przykłady inicjałów umieszczonych w średniowiecznych księgach oraz dowiedzieli się kim był skryba i co wynalazł Jan Gutenberg. Następnie przyglądali się starym księgom i dokumentom ze zbiorów Działu Historycznego MZL i szukali na ich kartkach tajemniczych inicjałów. Na specjalnie zorganizowanym pokazie uczniowie obejrzelik m.in. jeden z najcenniejszych obiektów Działu Historycznego, datowany na 1690 rok dokument cesarza Leopolda I dla cechu rzeźników Zielonej Góry. Oprawiony w wiśniowy aksamit rękopis napisany jest na pergaminie i opatrzony dużą pieczęcią cesarską. Poza tym uczniowie zobaczyli także starą metrykę urodzenia napisaną na pergaminie, dużych rozmiarów oprawioną w skórę z metalowymi

okuciami Biblię Lutera z 1729 roku, a także maleńką książeczkę ze złożonymi brzegami kartek i okładką z zielonego aksamitu z XVIII w.

Następnie uczestnicy zajęć przeszli na I piętro muzeum, gdzie w jednej z sal zorganizowano część warsztatową. Utworzone zostały 4 pracownie. W każdej z nich uczniowie wykonywali różne zadania, m.in. tworzyli lub kolorowali osobiste inicjały oraz próbowali kaligrafować przy pomocy gęsiego pióra, stalówki lub patyczka bambusowego używając tuszu lub atramentu. Duże zaciekawienie wzbudziło także samodzielne czerpanie papieru oraz odbijanie w laku XVIII-wiecznej pieczęci z wizerunkiem herbu Zielonej Góry na własnoręcznie wykonanych na czerpanym papierze obrazkach z inicjałami swojego imienia i nazwiska. Warsztaty przybliżyły dzieciom dawne sposoby pisania, które obecnie w dobie Internetu i telefonów komórkowych są im mało znane, a ponadto wzbogaciły wiedzę z zakresu historii piśmiennictwa.

W Muzeum odbyło się 5 spotkań, w których uczestniczyło 90 uczniów ze szkół zielonogórskich.

Uczestnicy warsztatów podczas zajęć w Muzeum Ziemi Lubuskiej

Alicja Błażyńska

Delegacja Urzędu Marszałkowskiego na muzealnym placu budowy

Spotkanie z wicemarszałkiem województwa lubuskiego
Łukaszem Poryckim

Od ponad półtora roku w zielonogórskim Muzeum trwają intensywne prace w zakresie remontów i modernizacji starego gmachu oraz budowy nowego obiektu w związku z realizacją projektu pn. „Rozbudowa i modernizacja Muzeum Ziemi Lubuskiej”. 20 lutego 2020 roku instytucję odwiedził wicemarszałek województwa lubuskiego Łukasz Porycki. Towarzyszyła mu z-ca dyrektora Departamentu Infrastruktury Społecznej – Tatiana Janiak.

W spotkaniu z gośćmi uczestniczyli: dyrektorzy MZL Leszek Kania oraz dr Longin Dzieżyc, kierownik Działu Administracyjno-Gospodarczego MZL, a zarazem projektu – Jerzy Duber, inżynier kontraktu – Edward Jankowski, Elżbieta Pastyrzyk czuwająca w Muzeum nad prawidłowością rozliczania projektu, a także przedstawiciele wykonawcy – prezesi firmy Perbud – Maciej Kałmucki oraz Dariusz Wolinowski.

Przedmiotem rozmów był stan zaawansowania robót budowlanych w obiekcie. W trakcie krótkiego spotkania

w muzealnej Winiarencie zrelacjonowane zostały aktualne poczynania związane z remontem. Jerzy Duber – podkreślał, że prace przebiegają zgodnie z planem, według przyjętego harmonogramu. – *Czternaście miesięcy temu wbito symboliczną łopatę w miejscu inwestycji, od tego czasu dużo zostało już zrobione, a dziś jest okazja, aby to zobaczyć* – mówił dyrektor Muzeum Leszek Kania. Wicemarszałek zainteresowany był nie tylko terminowością i rzetelnością wykonywania inwestycji, ale dopytywał także o ewentualne problemy. Jak podkreślał, samorząd województwa mocno wspiera kulturę, a ten projekt to jedna z kluczowych inwestycji realizowanych w lubuskich jednostkach. W trakcie spotkania zadeklarował także pomoc Urzędu Marszałkowskiego w przypadku wystąpienia jakichkolwiek trudności.

Po krótkiej rozmowie nastąpiło oprowadzanie po nowo budowanym obiekcie. W rolę przewodnika wcielił się dyrektor Leszek Kania. Podczas obchodu dokonano oglądu najważniejszych pomieszczeń związanych z merytoryczną działalnością instytucji – sali szkoleniowo-koncertowej oraz przestrzeni wystawienniczych na I i II piętrze. Goście zapoznali się także z już zakończonymi pracami remontowymi w starym gmachu – wymianą stolarki drzwiowej, odnowieniem i wyposażeniem pokoi gościnnych.

Korzystając z okazji, gospodarze obiektu pochwaliли się także najnowszymi wystawami czasowymi: *Klem – crème de la crème. Klem Felchnerowski w 40. rocznicę śmierci* oraz *Boże obrazy. Sztuka ikonowa*.

Pomimo bardzo absorbującego remontu Muzeum do 12 marca br było czynne dla zwiedzających i prowadzono aktywną działalność wystawienniczą i imprezową.

Elementem kończącym wizytację była lustracja wewnętrznego dziedzińca, gdzie do niedawna stały baraki budowlane, a dziś prowadzone są prace porządkujące teren.

Zwiedzanie nowo budowanego obiektu

Anitta Maksymowicz

Piąty numer rocznika „Ziemia Lubuska”

W 2019 ukazał się 5. numer „Ziemi Lubuskiej” – rocznika wydawanego przez Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze i Towarzystwo Przyjaciół Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze. Inspiracją dla powstania pisma był rocznik „Studia Zielonogórskie”, ukazujący się pod redakcją długoletniego dyrektora Muzeum dr. Andrzeja Toczewskiego. Pismo już od blisko ćwierćwiecza (w tym roku będzie świętował jubileusz) prezentuje przeszłość i współczesność Zielonej Góry, wciąż odkrywając nieznaną powszechnie karty jej historii i odsłaniając drogi rozwoju miasta. „Ziemia Lubuska” jest w szerszej – regionalnej – skali odpowiednikiem „Studiów”. Publikacja jest odpowiedzią na postulaty wielu regionalistów i ma za zadanie

integrować środowiska lokalnych badaczy, historyków, socjologów, regionalnych działaczy społecznych i wszystkich tych, którzy zajmują się i pasjonują problematyką Ziemi Lubuskiej oraz jej tożsamości w całym bogactwie jej przejawów.

Koncepcja rocznika powstała z inicjatywy poprzedniego dyrektora Muzeum i wypracowywana była wspólnie jeszcze za kadencji dr. Andrzeja Toczewskiego, któremu problematyka tożsamości lubuskiej była szczególnie bliska. Miało to swój wymiar w jego aktywnym zaangażowaniu na tym polu, m.in. w realizowanej przez niego idei *muzeum tożsamości*. Pomysł rocznika „Ziemia Lubuska” był jednym z przejawów tej idei. Dzisiejsza Ziemia Lubuska jest bowiem regionem młodym, wciąż potrzebującym wsparcia dla swojej nieukształtowanej jeszcze odrębności. Stąd pomysł, aby wyniki swoich badań dotyczących w równej mierze przeszłości, co dnia dzisiejszego, mogli na łamach „Ziemi Lubuskiej” ogłaszać zarówno zajmujący się różnymi dziedzinami naukowcy, jak i badacze amatorzy. Istotną dokumentacyjną częścią pisma są także relacje, raporty i sprawozdania z działalności stowarzyszeń czy organizacji społecznych istniejących na Ziemi Lubuskiej. Periodyk, pełniąc funkcję integrującą, stanowi jednocześnie platformę służącą promocji regionu i dokumentacji pełnego spektrum różnorodności Ziemi Lubuskiej, tak w zakresie kultury, nauki, sztuki, jak i socjologii, gospodarki, przyrody, geografii, aż po problematykę społeczno-polityczną.

Pięć dotychczasowych numerów powstało dzięki pracy zespołu redakcyjnego w osobach: Emilii Ćwilińskiej (sekretarz redakcji), Leszka Kani (członek redakcji), Anitty Maksymowicz (redaktor naczelnej), Aliny Polak-Woźniak

(członka redakcji) i Andrzeja Toczewskiego (zastępcy redaktor naczelnej). Projekt okładki rocznika stworzył artysta plastyk Igor Myszkiewicz. Emilia Ćwilińska, która jest również odpowiedzialna za redakcję techniczną, nadaje ostateczny kształt graficzny każdemu tomowi. Opiekę językową sprawują: Alina Polak-Woźniak oraz Anitta Maksymowicz. W skład rady redakcyjnej wchodzi regionaliści reprezentujący różne strony Ziemi Lubuskiej: Tomasz Andrzejewski (Nowa Sól), Zbigniew Czarnuch (Witnica), Dariusz Dolański – przewodniczący (Zielona Góra), Przemysław Słowiński (Gorzów Wlkp.) oraz Marceli Tureczek (Zielona Góra). Recenzentem naukowym rocznika jest prof. dr hab. Czesław Osękowski. Wydawcą periodyku są,

jak już wspomniano, MZL wspólnie z TPMZL w Zielonej Górze. Rocznik od samego początku ukazuje się dzięki finansowemu wsparciu Miasta Zielona Góra.

Przekonanie o potrzebie istnienia tego typu publikacji potwierdza szeroki odzew regionalistów. Cieszymy się ze współpracy z wieloma autorami, z których część (podobnie jak to ma miejsce w przypadku „Studiów Zielonogórskich”) możemy nazwać stałymi współpracownikami. Poszczególne tomy otwierają rozmowy redaktor naczelnej z zasłużonymi regionalistami i znawcami Ziemi Lubuskiej. Zamykają je bardzo przydatne zestawienia bibliografii Ziemi Lubuskiej za poprzedni rok, które przygotowują dla nas pracownicy obu bibliotek wojewódzkich – w Zielonej Górze i Gorzowie Wlkp., za co jesteśmy szczególnie wdzięczni. W roczniku znajdują się opracowania mówiące zarówno o niemieckiej, jak i polskiej historii, wspólnym dziedzictwie, o wydarzeniach, osiągnięciach i planach związanych z obecnym czasem. Odnoszą się one do różnych miejsc na Ziemi Lubuskiej – do większych i mniejszych ośrodków, tak z północnej, jak i południowej części województwa. Ukazywana działalność społeczno-kulturalna stowarzyszeń daje świadectwo różnorodnych pasji Lubuszan. Prezentacja sylwetek wybranych osób, przez fakt urodzenia związanych z obszarem nazywanym dziś Ziemią Lubuską oraz wspomnienia tych, którzy przybyli tu z innych stron – ukazuje szeroki wachlarz polskich (i niemieckich) losów. Już choćby te wątki dają wyobrażenie o wielobarwności szeroko pojętego życia społecznego i kulturalnego Ziemi Lubuskiej. Mamy nadzieję, że również rocznik „Ziemia Lubuska” przyczyni się do dokumentacji dziedzictwa społeczno-kulturalnego regionu.

Z grona muzealników odeszli

Jacek Jakubiak (1961-2020)

Jacek Jakubiak

Dużym zaskoczeniem dla wszystkich była śmierć naszego wieloletniego kolegi, dyrektora Muzeum Pogranicza Śląsko-Łużyckiego w Żarach Jacka Jakubiaka. To na nim spoczywał ciężar tworzenia tej nowej, ważnej placówki. Z Żarami związany był od zawsze, tam się urodził 24 sierpnia 1961 roku. Po ukończeniu szkoły średniej rozpoczął naukę w Wyższej Szkole Oficerskiej Wojsk Rakietowych i Artylerii w Toruniu. W trakcie służby ukończył również Akademię Obrony Narodowej. Związany był m.in. z 42 Pułkiem Zmechanizowanym i 11 Brygadą Zmechanizowaną w żarskim garnizonie. Do rezerwy przeszedł w stopniu majora.

Nowy rozdział życia związał z muzealnictwem. Był absolwentem specjalistycznych studiów muzealnych na Uniwersytecie Jagiellońskim. Jego zainteresowania historyczne dotyczyły dziejów wojskowości, materializował je jako wieloletni dyrektor Muzeum Martyrologii Alianckich Jeńców Wojennych w Żaganiu. Poprzez zmienioną ekspozycję stałą nadał placówce nowy kształt. Coroczne obchody „Wielkiej ucieczki” oraz rekonstrukcje historyczne otworzyły muzeum na szerokie kontakty z publicznością krajową i zagraniczną.

Od 8 lat Jacek tworzył w Żarach tak potrzebną temu miastu nową placówkę muzealną. Jej otwarcie wiązało się nie tylko z opracowaniem programu merytorycznej działalności, ale także z prowadzeniem prac remontowo-adaptacyjnych. Powstały nowe ekspozycje o historii Żar, m.in. wystawa prezentująca żarską porcelanę. Aktywnej działalności upowszechnieniowej służyła współpraca z kolekcjonerami, konferencje popularnonaukowe, rekonstrukcje historyczne oraz jego autorstwa artykuły o regionie. Jacek odszedł nagle. Jeszcze tak niedawno spotkaliśmy się na zebraniu Stowarzyszeniu Muzealników Polskich, był pełen planów i nadziei.

Longin Dzieżyc

Wykorzystano materiały zamieszczone na stronie internetowej Muzeum Pogranicza Śląsko-Łużyckiego w Żarach.

Czesława Kuczyńska (1946-2020)

Czesława Kuczyńska

19 lutego 2020 roku dotarła do nas bardzo smutna wiadomość. Nie żyje nasza koleżanka – Czesława Kuczyńska. Zwracaliśmy się do niej Pani Aniu, bo tak chciała i właśnie pod tym imieniem pozostanie w naszej pamięci. Pracę w Muzeum rozpoczęła przed pięcioma laty. Od początku w zakresie Jej obowiązków była opieka nad ekspozycjami sztuki sakralnej, Galerią Tadeusza Kuntzego oraz przylegającymi do niej, dwiema salami wystaw czasowych. Swoje powinności wypełniała bardzo solidnie, a jako, że w „życiu przedmuzealnym” nauczała w szkole, nadal był w niej ten imperatyw szerzenia wiedzy i pomagania tym wszystkim, którzy chcieli czegoś więcej, niż tylko zaliczenia kolejnej wystawy. Wsłuchiwała się w opowieści naszego przewodnika oraz kustoszy poszczególnych działów i później powielala twórczo tę wiedzę. Gdy zwiedzający szukał informacji, opowiadała ciekawie o ołtarzach szafiastych, rzeźbach barokowych, obrazach Tadeusza Kuntzego i innych obiektach. Zawsze chętnie, profesjonalnie i z wielką satysfakcją, że może pomóc innym.

Pani Ania z zawodu była geografem, ale nie tylko z zawodu. Ta jej pasja widoczna była w umiłowaniu spotkań z podróżnikami. Chętnie w nich uczestniczyła i bardzo żałowała, gdy okoliczności odwoływały ją do innych obowiązków.

Nie narzucała się, była dyskretna, funkcjonowała nieco na uboczu. Dziś, gdy szukamy jej zdjęć z wernisaży, widać dopiero, jak bardzo. Ale niezwykle ją ceniliśmy.

Pani Aniu, do zobaczenia po drugiej stronie tęczycy.

Alicja Błażyńska

Izabela Korniluk

Zielonogórskie Zaduszki 2019

W piękny wieczór, 7 listopada 2019 roku po raz dwunasty odbyło się w Muzeum Ziemi Lubuskiej spotkanie zaduszkowe, podczas którego, jak co roku, wspominano naszych drogich zmarłych. Z żalem przyjmujemy zawsze fakt, iż co roku musimy żegnać zielonogórczan i nasza impreza zawsze ma swoich bohaterów. Nie inaczej było w 2019 roku, kiedy żegnaliśmy osoby reprezentujące różne dziedziny życia społecznego naszego miasta, a jednocześnie postaci, które miały pasję, wykazywały troskę o miasto i umiłowanie do swojej małej ojczyzny. Podczas spotkania w Muzeum wspomniano pięć osób.

Pierwszą z nich był **Ryszard Peryt**, który rozślawił nasze miasto poprzez swoją twórczość i pracę. Był reżyserem, aktorem, profesorem sztuk teatralnych, twórcą inscenizacji oper barokowych, klasycznych i XIX-wiecznych oraz polskich prawykonań oper XX-wiecznych. Jako jedyny na świecie zrealizował wszystkie dzieła sceniczne autorstwa Wolfganga Amadeusza Mozarta, inscenizował również utwory oratoryjne. W latach 1996-1997 pełnił funkcję dyrektora artystycznego Sceny Operowej Teatru Narodowego w Warszawie oraz w latach 2017-2019 Polskiej Opery Królewskiej. Był także oblatem Zgromadzenia Redemptoryistów (2011-2019). Wspomnieniem na temat artysty podzielił się z przybyłymi gośćmi dyrektor naszego Muzeum i „kolega z podwórka Ryśka” – Leszek Kania. W bardzo emocjonalny sposób o swoim bracie mówiła Iwona Peryt-Giersimczuk.

Ryszard Peryt

Następną osobą był człowiek-instytucja **Gerard Nowak**. Wspomnienie wygłosił prof. Bogdan Idzikowski. G. Nowak ostatnio znany zielonogórczanom z reżyserowania Orszaku Trzech Króli, ale wcześniej przez lata był dyrektorem różnych instytucji, m.in. szefował Regionalnemu Centrum Animacji Kultury i stał tam na czele kolejnych edycji Międzynarodowego Festiwalu Folkloru. To za kadencji G. Nowaka na początku lat 90. XX wieku Lubuski Zespół Pieśni i Tańca wszedł w struktury CIOFF – Polskiej Sekcji Międzynarodowej Rady Stowarzyszeń Folklorystycznych, Festiwali i Sztuki Ludowej. Do CIOFF włączony został zielonogórski Międzynarodowy Festiwal

Folkloru, który wtedy co dwa lata miał edycję dla dorosłych na przemian z edycję dziecięcą.

Gerard Nowak

Irena Linkiewicz

W 2019 roku pożegnaliśmy także redaktor **Irenę Linkiewicz**. O swojej radiowej koleżance i jej wielkiej charyzmie mówił redaktor Konrad Stanglewicz. Przypomniął zgromadzonym na spotkaniu, iż I. Linkiewicz zwana była „carycą polskiego reportażu i mistrzynią naturalnej

groteski”, a swoją pracą w pełni zasłużyła na to miano. Z Zieloną Górą I. Linkiewicz była związana od 1974 roku, natomiast z rozgłośnią Polskiego Radia w Zielonej Górze od 1 maja tego samego roku. W 1976 zdobyła pierwszą nagrodę za reportaż „Szczęśliwa miłość”, a w 1980 pierwszą nagrodę w ogólnopolskim konkursie za reportaż „Uwertura życia”. Praktycznie rok po roku była laureatką prestiżowych nagród dziennikarskich, m.in. nagrody Polskiego Radia tzw. Złotego Mikrofonu w 1988 czy nagrody Ksawerego Prószyńskiego w 1986 roku. W 1994 została nominowana do nagrody nazywanej radiowym Oskarem – Prix Italia. Doceniona na międzynarodowym konkursie Solerra Chiara w Asyżu we Włoszech za reportaż „Serce spokojne”. W 1988 roku otrzymała Grand Prix Wigry za reportaż „Odrobina Sarmatyzmu”. Czterokrotnie była laureatką nagrody Dziennikarza Roku 1996, 1997, 2000 i 2004. W konkursie „Wspólna Europa” dwukrotnie zdobyła pierwsze miejsce za reportaż – „Cztery sery, dzban maślanki” oraz „Obywatele świata”. W 2011 roku otrzymała specjalną nagrodę Rady Programowej Radia Zachód za całokształt twórczości.

Barbara Konarska

Wspomnieniami o **Barbarze Konarskiej**, zielonogórskiej poetce i animatorce życia literackiego, podzieliła się jej koleżanka z Uniwersytetu Trzeciego Wieku Ewa Kwaśniewicz. B. Konarska urodziła się w Krakowie, z wykształcenia była polonistką, zajmowała się literaturą, fotografią, muzyką, turystyką, medycyną i psychologią. Dzieciństwo spędziła na Ziemi Lubuskiej, a od 1965 roku zamieszkała w Zielonej Górze. Pracowała w instytucjach kultury, a po przejściu na emeryturę w 1999 roku została słuchaczką Zielonogórskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Twórczość literacką uprawiała od 2005 roku. Była autorką wierszy, opowiadań, baśni oraz esejów. Dorobek wydawniczy to sześć tomików poetyckich. Teksty jej

autorstwa ukazywały się w „Inspiracjach”, piśmie ZUTW, które współredagowała od początku, a w latach 2008-2017 była ich redaktorem naczelną. W ZUTW prowadziła klub literacki „Oksymoron”. Była członkinią Związku Literatów Polskich oraz należała do Stowarzyszenia Jeszcze Żywych Poetów.

Jadwiga Korcz-Dziadosz

Ostatnią postacią, którą wspominaliśmy podczas naszego wieczoru, a która odeszła od nas niespodziewanie we wrześniu 2019 roku, była **Jadwiga Korcz-Dziadosz**. Refleksją o działalności „naszej Jadzi” podzieliła się Zofia Banaszak, prezes Uniwersytetu Trzeciego Wieku. J. Korcz-Dziadosz pochodziła z Sambora, skąd we wrześniu 1945 roku przyjechała razem z rodzicami do Zielonej Góry. Tutaj zaangażowała się w działalność harcerską, w szeregach słynnych Makusynów, a w ostatnich latach była niezwykle aktywna w Zielonogórskim Uniwersytecie Trzeciego Wieku, gdzie przez lata była sekretarzem zarządu oraz w Klubie Kiwanis. Jadzia była zawsze pomocna i uśmiechnięta, skromna, serdeczna i tolerancyjna. Szła przez życie z żartem i pozytywnym nastawieniem do wszystkiego. Miała wielką wiedzę na temat historii i współczesności Zielonej Góry. Często oprowadzała po mieście wycieczki, pokazując to, czego nie ma w turystycznych przewodnikach i robiła to jako wolontariusz. Była bowiem wielkim społecznikiem i pałała miłością do Winnego Grodu. Warto przypomnieć także, że J. Korcz-Dziadosz szczególnie mocno związana była z naszym Muzeum. Stała się jedną z najwierniejszych uczestniczek wystaw i wszelkich wydarzeń, chętnie udostępniała również rodzinne pamiątki na muzealne wystawy.

Zaduszkowa impreza nie miałaby tak wspaniałej oprawy muzycznej (Kwartet Filharmonii Zielonogórskiej) i kwiatowej (firma Cezarego Molendy „Kuznia Zapachów”), gdyby nie Urząd Miasta Zielona Góra, który od wielu lat hojnie wspiera finansowo nasz wieczór wspomnień, za co zawsze serdecznie dziękujemy.

Longin Dzieżyc

SPRAWOZDANIE

z działalności Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze za 2019 rok

1. DZIAŁALNOŚĆ WYSTAWIENNICZA

Wystawy czasowe

Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze w 2019 roku udostępniło zwiedzającym 18 wystaw czasowych w siedzibie oraz 10 wystaw poza siedzibą, w tym 1 wystawę za granicą. Ponadto placówka wypożyczała ekspozycje, fragmenty kolekcji jak i poszczególne obiekty do różnych muzeów i galerii w Polsce na organizowane przez nie wystawy. Działalność Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze w 2019 roku koncentrowała się zarówno na działalności merytorycznej, jak i na pracach związanych z modernizacją obecnej siedziby oraz budowie nowej.

Ważnym motywem w działalności wystawienniczej Muzeum Ziemi Lubuskiej było nawiązanie do obchodzonego w 2018 roku jubileuszu stulecia niepodległości państwa polskiego. Szczególnym wydarzeniem w 2019 roku w naszym muzeum było przedsięwzięcie *Wielkopoleanie ku Niepodległej* zorganizowane 20 marca przez Muzeum Niepodległości w Poznaniu. Był to cykl imprez począwszy od wystawy plenerowej prezentowanej na deptaku przed gmachem muzeum. Bogaty merytorycznie i ciekawie zrealizowany przekaz ekspozycji wzbogacały efekty dźwiękowe i świetlne. Dużym powodzeniem cieszył się pokaz grupy rekonstrukcyjnej przed muzeum. Ważną częścią przedsięwzięcia był panel naukowy z referatami dotyczącymi powstania wielkopolskiego oraz kończący spotkanie spektakl poetycko-muzyczny pt. *Kartka z powstania*. Nawiązaniem do obchodzonej rok temu setnej rocznicy obchodów niepodległości były między innymi wystawy *100 lat Towarzystwa Przyjaciół Dzieci* oraz *100-lecie powołania Policji Państwowej*.

Szczególnym wydarzeniem związanym z Zieloną Górą i życiem gospodarczym miasta była wystawa *Hegemonia Zastalu w Zielonej Górze. Dzieje Zaodrzańskich Zakładów Przemysłu Metalowego Zastal 1945-1991*. Pokazała ona dzieje i znaczenie tego największego w naszym mieście przedsiębiorstwa. Fotografiami na ekspozycji wzbogacały dokumenty i artefakty przybliżające jego dzieje. Szczególną atrakcją były modele wagonów produkowanych w zakładzie poruszające się po ekspozycji. Wystawa pokazująca sztandarowy zakład miasta spotkała się z tak dużym zainteresowaniem, że uczestnicy wernisażu oglądali ją w kilku turach. Ważnym elementem Węgierskiej Nocy w Muzeum była ekspozycja *Hungarikum – sztuka ludu Matyó*, wystawa została przygotowana przez Muzeum Hermana Otto w Miskolcu. Cenne różnego rodzaju zabytki ukazywały kulturę ludu z północno-wschodniej części Węgier. To jedno z najbardziej fascynujących zjawisk etnografii europejskiej przejawia się przede wszystkim w unikatowych strojach ludowych, które poprzez piękno i swą wyjątkowość są wysoko cenione przez społeczność międzynarodową.

We wrześniu została otwarta wystawa związana z historią naszego miasta pt. *Dawne zielonogórskie atelier fotograficzne 1858-1945*. Ekspozycja to pionierskie przedsięwzięcie ukazujące ponad 20 zakładów fotograficznych funkcjonujących w naszym mieście. Zaprezentowano dawne zdjęcia i reprodukcje z nich wykonane oraz miejsca, w których zlokalizowane były dawne zakłady fotograficzne. Cennym wzbogaceniem aranżacji była prezentacja zabytkowych aparatów fotograficznych. Ekspozycja została zgłoszona do konkursu na najlepszą muzealną wystawę czasową roku „Sybilla 2019”.

Wystawy stałe

Przez cały 2019 rok z krótkimi przerwami prezentowane były następujące ekspozycje: Muzeum Wina, Muzeum Dawnych Tortur, Wieża asymetryczna Kajetana Sosnowskiego, Galeria witraży Marii Powalisz-Bardońskiej. Z uwagi na prace remontowe oraz wykorzystanie niektórych sal jako przestrzeni magazynowej, z ciągu ekspozycyjnego wyłączone były na czas dłuższy następujące wystawy: Muzeum Zielonej Góry, Galeria piastowskich książąt Śląska Lubuskiego, Śląska Sztuka Sakralna, Galeria Tadeusza Kuntzega, Galeria Mariana Kruczka, Galeria dyrektorów Muzeum w Zielonej Górze.

W 2019 roku zmodernizowana została Sala Zegarowa prezentująca sztukę zegarmistrzowską od końca XVIII do początków XX stulecia. Ekspozycję wzbogaciły kolejne nowe zabytki, w tym między innymi zegarek zielonogórskiej firmy „Polpora” oraz prezentacje czasowe. Odpowiednie wyeksponowanie muzealiów umożliwił nowy stelaż ekspozycyjny oraz zainstalowanie nowoczesnego oświetlenia sali.

Kolejnym ważnym przedsięwzięciem w Muzeum Wina była nowa wystawa o charakterze stałym poświęcona wybitnemu polskiemu projektantowi szkła profesorowi Zbigniewowi Horbowemu, zmarłemu w 2019 roku. Znalazły się na niej szkła unikatowe ze zbiorów naszej placówki.

Wystawy poza siedzibą MZL

- *Rekwizytorium* Aleksandry Mańczak, wystawa na Zamku w Bad Muskau. Prezentację pokazywano w okresie 24.05. – 4.08.2019 w ramach cyklu *Topografia polskiej sztuki współczesnej*, obejrzało ją blisko 7 tysięcy widzów,
- Kontynuacja wypożyczenia wystawy ikon ze zbiorów Muzeum Ziemi Lubuskiej do Muzeum Miejskiego w Nowej Soli, (4.12. 2018 – 28.03.2019),
- *Obóz Kościuszko w Niagara-on-the-Lake 1917-1919*, Warszawa – Akademia Sztuki Wojennej, (15.01. – 4.03.2019),
- *Obóz Kościuszko w Niagara-on-the-Lake 1917-1919*, Łódź – Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego, (7.03. – 4.04.2019),

- *Obóz Kościuszko w Niagara-on-the-Lake 1917-1919*, Piotrków Trybunalski – Filia Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, (29.04. – 31.05.2019),
- *W Grünbergu na Antypodach*, Międzyrzecz – Muzeum im. A. Kowalskiego, (11.05. – 10.06. 2019),
- *Australia okiem Niedźwiedzia*, Międzyrzecz – Muzeum im. A. Kowalskiego, (11.05. – 10.06. 2019),
- *Obóz Kościuszko w Niagara-on-the-Lake 1917-1919*, Kielce – Uniwersytet Jana Kochanowskiego, (4.06. – 5.07.2019),
- *Obóz Kościuszko w Niagara-on-the-Lake 1917-1919*, Łeba – Centrum Informacji Turystycznej, (11.07. – 1.08.2019),
- *Obóz Kościuszko w Niagara-on-the-Lake 1917-1919*, Lublin – Centrum Spotkania Kultur, (5.09. – 30.09.2019),
- *Obóz Kościuszko w Niagara-on-the-Lake 1917-1919*, Kraków – Kopiec Kościuszki, (3.10. – 31.12.2019).

Wystawy, w których MZL współuczestniczyło

- *Stefan Słocki, Pejzaże* – Galeria Dawid Radziszewski w Warszawie, luty-kwiecień 2019, (6 obrazów),
- *Józef Cyganek, Rzeźba* – Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Zielonej Górze im. C.K. Norwida, czerwiec-sierpień 2019, (8 rzeźb),
- *Stefan Chabrowski, Malarstwo* – Muzeum Częstochowskie w Częstochowie, czerwiec-wrzesień 2019, (41 obrazów),
- *Nigdy więcej. Sztuka przeciwko wojnie i faszyzmowi w XX i XXI wieku* – wystawa w Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, sierpień-listopad 2019, (1 obraz).

2. GROMADZENIE I OPRACOWANIE ZBIORÓW

W 2019 roku zbiory Muzeum Ziemi Lubuskiej powiększyły się w stosunku do roku 2018 o 29 pozycji inwentarzowych. W zdecydowanej większości, bo aż 25 pozycji było darami, natomiast 4 to zakupy. Na koniec roku w księgach inwentarzowych wszystkich merytorycznych działów placówki było łącznie 19225 muzealiów.

Do ksiąg inwentarzowych Działu Sztuki Współczesnej wpisano 13 pozycji. Wszystkie obiekty są darami. Jest wśród nich *Pejzaż z kapliczką*, Józefa Burlewicza oraz praca Marka Cąpaty *Na krawędzi*. Największy zespół od jednego artysty stanowi 5 prac ceramicznych Anny Szymanek. Wśród innych nabytków ceramicznych są wazon i butla autorstwa Krystyny Cybińskiej. W zbiorach działu znalazły się także dwie prace malarskie – Romana Bratkowskiego *Marina* oraz Abrahama Neumanna *Motyw z Kazimierza Dolnego*. Natomiast wśród dzieł graficznych pozyskano prace – Azariana Mbatha *Bez tytułu* oraz Klema Felchnerowskiego *Międzynarodowy Festiwal Zespołów Pieśni i Tańca Zielona Góra 1966*.

Zbiory Działu Sztuki Dawnej w 2019 roku powiększyły się o 9 jednostek inwentarzowych. Największy przekaz obejmujący 6 pozycji to prace ceramiczne Anny Szymanek. Tematyki kresowej dotyczy ceramiczne przedstawienie Matki Boskiej oraz samowar. Natomiast zbiór malarstwa wzbogacił się o XIX-wieczny portret mężczyzny

nieustalonego twórcy z kręgu malarstwa francuskiego. Wszystkie obiekty są darami.

Dział Winiarski powiększył stan posiadania o 2 obiekty. Zakupem jest zegar kominkowy z motywami winiarskimi z XIX wieku oraz tkanina żakardowa *Scena w tawernie*.

W roku 2019 do ksiąg inwentarzowych Działu Historycznego zostało wpisanych 8 obiektów. Zakupiono rower z 1937 roku, mapę przedstawiającą Ziemię Lubuską i Wielkopolskę Zachodnią wydaną w 1947 roku przez Instytut Zachodni oraz cztery walizki podróżne z 1. połowy XX wieku. Natomiast darami są dwa rodzaje sukna kostiumowego wyprodukowane w Polskiej Wełnie z 2. połowy XX wieku oraz skrzynka narzędziowa z napisem Beuchelt Co Grünberg in. Schl. Abt. Brückenbau.

3. PRACE BADAWCZE I NAUKOWE

Zielonogórskie muzeum prowadziło różnorodne prace naukowo-badawcze związane z merytorycznym profilem działów, muzealnymi zbiorami, tematyką organizowanych wystaw oraz różnorodnymi zagadnieniami związanymi z muzealnictwem i dziedzictwem kulturowym regionu. W 2019 roku do najważniejszych działań należały:

Dział Sztuki Współczesnej:

- Prace badawcze dotyczące 10 edycji Złotego Grona i 6 edycji Biennale Sztuki Nowej (kontynuacja gromadzenia, skanowania i opracowania, identyfikacja dokumentacji fotograficznej, analiza materiałów archiwalnych z BWA, prywatnych zbiorów Magdaleny Gryski oraz Państwowego Archiwum w Zielonej Górze dotyczących 10 edycji Wystaw i Sympozjów Złotego Grona (1963-1981) oraz 6 edycji Biennale Sztuki Nowej (1985-1996), ostateczna selekcja materiału zdjęciowego na potrzeby wystawy stałej: *Galeria Złotego Grona. Kolekcja Sztuki Polskiej XX wieku*.
- Kontynuacja prac badawczych dotyczących dzieł polskich artystów współczesnych wytypowanych na wystawę stałą *Galeria Złotego Grona. Kolekcja Sztuki Polskiej XX wieku*.
- Przygotowanie i opracowanie skrótowych opisów 9 sekcji tematycznych wyznaczających podział przestrzeni wystawienniczej wystawy stałej: *Galeria Złotego Grona. Kolekcja Sztuki Polskiej XX wieku*.
- Kontynuacja prac nad rozprawą doktorską: *Od Klahrów do Thammów – modele funkcjonowania rodzinnych przedsiębiorstw rzeźbiarskich w Kotlinie Kłodzkiej i na Śląsku w XVIII-XX w.*

Dział Historyczny:

- Praca nad nową ekspozycją o dziejach miasta i regionu.
- Udział w konferencjach naukowych: maj – udział w konferencji pt. „Mniejszości narodowe i etniczne w sferze medialnej Ziemi Zachodnich i Północnych” z wystąpieniem *Medialny aspekt działalności parafii greckokatolickiej w Zielonej Górze*; wrzesień – udział w konferencji pt. „Winiarstwo lubuskie a media – perspektywa trzydziestolecia 1989-2019” z wystąpieniem *Od wytwórni win do cerkwi greckokatolickiej. Winiarskie korzenie*

budownictwa sakralnego budynku przy ul. Boduena 1 po 1989 roku.

- Wykład z cyklu Studium Wiedzy o Sztuce i Historii pt. *Towarzystwo Rzemieślników Polskich w Zielonej Górze – polska społeczność w niemieckim mieście* – listopad.
- Udział w III Konferencji Sejmiku Muzealników i Regionalistów Wielkopolskich w Poznaniu pt. „Wielkopolskie drogi ku niepodległości XIX i XX wieku z perspektywy Małych Ojczyzn – Rok po obchodach setnej rocznicy powstania wielkopolskiego 1918-1919 roku” z wystąpieniem pt. *Wielkopolskie drogi ku Niepodległości XIX i XX wieku z perspektywy Małych Ojczyzn – Lubuskie*, grudzień.
- Artykuły wydane drukiem: G. Wanatko, *Starania zielonogórskich grekokatolików o własną świątynię*, Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne, nr 111, red. A. Hamryszczak, Lublin 2019, s. 289-300; G. Wanatko, *Kwestie religijne Łemków na Ziemi Lubuskiej*, [w:] *Łemkowie – swoi czy obcy?*, red. nauk. Beata A. Orłowska, Karolina Korenda-Gojdz, Gorzów Wielkopolski 2019, Wydawnictwo Naukowe Akademii im. Jakuba z Paradyża, s. 123-144.

Dział Winiarski:

- Artykuł pt. *Zielonogórskie winobrania w relacjach pracowników Lubuskiej Wytwórni Win*.
- Wystąpienie konferencyjne: *Spacery winiarskie jako forma promocji dziedzictwa winiarskiego Zielonej Góry* – Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Zielonej Górze.
- Wystąpienie konferencyjne: *Lubuska Wytwórnia Win w latach 1950-1975* – Uniwersytet Zielonogórski.
- Realizacja projektu naukowego pt. „Lubuska Wytwórnia Win w oczach jej pracowników i mieszkańców Zielonej Góry” w ramach VII edycji Grant Oral History organizowanego przez wrocławską Fundację Pamięć i Przyszłość.

Dział Sztuki Dawnej:

- Badania nad rozwojem lubuskiego muzealnictwa po II wojnie światowej.
- Prace badawcze obrazujące czynniki i elementy kształtujące proces budowy tożsamości kulturowej Zielonej Góry i regionu lubuskiego po II wojnie światowej.
- Prace badawcze nad organizacjami kresowymi na Ziemi Lubuskiej.
- Prace koncepcyjne nad scenariuszem do wystawy poświęconej historii Ziemi Lubuskiej i Zielonej Góry.
- Prowadzenie spotkania z Marianem Łysakowskim, autorem książki pt. *Podróże i przygody pilota wycieczek w XX i XXI wieku* – WiMBP w Zielonej Górze.
- Wstępne prace nad hasłami do Encyklopedii Zielonej Góry – hasło muzea.
- Wystąpienie z prezentacją sylwetki prof. Zbigniewa Horbowego na XII Sesji Rady Miejskiej w Kargowej.
- Wykład *W blasku secesyjnego szkła*.

Dział Współpracy Naukowej i Zagranicznej:

Tematy badawcze:

- Osadnictwo powojenne na Ziemi Lubuskiej.

- Tożsamość lubuska.
- Udział Polaków z Ameryki w odzyskaniu przez Polskę niepodległości.
- Polska i niemiecka emigracja zamorska XIX i XX wieku; Tematyka polonijna.

Wystąpienia na konferencjach:

- „Rola muzeów w kształtowaniu tożsamości regionalnej”, Poznań, Instytut Zachodni, 11.10.2019, wystąpienie: *Niemieckie dziedzictwo kulturowe w Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze – wątek czy osnowa kształtowania regionalnej tożsamości?*
- „Ziemia Lubuska w latach 1950-1975”, Zielona Góra, UZ, PTH O/ZG, IPN, 13.11.2019, wystąpienie: *Nad Odrą czujnie trzymać straż, w pracy dokonać cudów – działalność Powszechnej Organizacji „Służba Polsce” na terenie Ziemi Lubuskiej*.
- Przygotowanie zestawu materiałów dotyczących tematu emigracji z regionu do Australii na potrzeby przetargu (przygotowanie przez oferentów próbki aplikacji do nowej wystawy stałej).
- Aktualizacja scenariusza wystawy w części „Przełomowy rok 1945” do warunków ekspozycyjnych.

4. DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA

W roku 2019 zielonogórskie Muzeum opublikowało:

Katalogi do wystaw:

- Leszek Kania, *Rekwizytorium*,
- Janusz Skiba, *Janusz Skiba – wystawa jubileuszowa. 60 lat pracy twórczej*,

Informatory i foldery: Izabela Korniluk, *Hegemonia Zastalu w Zielonej Górze. Dzieje Zaodrzańskich Zakładów Przemysłu Metalowego ZASTAL 1945-1991*; Arkadiusz Cincio, *Winnice Lubuskie. Winnica Cantina Karoliny i Mariusza Pacholaków w Mozowie*; Arkadiusz Cincio, *Podziemne miasto. Piwnice winiarskie Zielonej Góry*; Bartłomiej Gruszka, *Dawne zielonogórskie atelier fotograficzne*; „Museion”, Informator Muzeum Ziemi Lubuskiej, nr 42 i 43 pod red. Urszuli Rogowskiej.

Roczniki: „Ziemia Lubuska” pod red. A. Maksymowicz, t. 5; „Studia Zielonogórskie” pod red. A. Toczewskiego, t. 24.

Plakaty: do wystaw, imprez, koncertów – 18 tytułów.

5. DZIAŁALNOŚĆ OŚWIATOWO-EDUKACYJNA

Studium Wiedzy o Sztuce i Historii:

- *Józef Burlewicz, Rzeczywistość zdegradowana* (16.01.2019),
- *Hegemonia Zastalu w Zielonej Górze. Dzieje Zaodrzańskich Zakładów Przemysłu Metalowego Zastal 1945-1991* (27.02.2019),
- *Kajetan Sosnowski 1913-1986* (27.03.2019),
- *W blasku secesyjnego szkła* (10.04.2019),
- *Podziemne miasto piwnice winiarskie Zielonej Góry* (22.05.2019),
- *Dawne zielonogórskie atelier fotograficzne (1858-1945)* (25.09.2019),
- *Towarzystwo Rzemieślników Polskich w Zielonej Górze – polska społeczność w niemieckim mieście* (13.11.2019).

Symposium naukowe – „Powstaniec – czyli kto? Wokół dziejów Powstańców Wielkopolskich w setną rocznicę podpisania rozejmu w Trewirze” (15.02.2019)

Spotkanie z prof. Stanisławem Nicieją – wykład pt. *Wrzesień 1939 r. – Tragedia Kresów* (11.12.2019).

Cykl spotkań: Z pamiętnika podróżnika:

– prof. Wiesław Hładkiewicz – *Wrażenia z podróży: Senegal, Gambia i Gwinea-Bissau* (24. 04. 2019),

– Marek Wasielec – *Bornholm i Christosø – wyspy środkowej Bałtyku* (26. 06. 2019)

Lekcje muzealne

W 2019 roku w zielonogórskim muzeum odbyły się 74 lekcje muzealne obejmujące 18 tematów z różnych dziedzin, w których uczestniczyły 1623 osoby. Realizowano je w ramach spotkań ze stałej oferty edukacyjnej dla uczniów szkół podstawowych oraz szkół średnich, spotkań w ramach Muzealnej Akademii Przedszkolaka oraz w ramach *Wakacyjnych spotkań ze sztuką i historią*. Lekcje muzealne oprócz części teoretycznej, w której znajduje się krótki wykład zawierają także prezentację multimedialną. Większość z nich zakończona jest warsztatami, podczas których uczestnicy wykonują różne prace plastyczne lub wypełniają specjalne karty zadań do poszczególnych tematów. Uczniowie oglądają oryginalne obiekty muzealne znajdujące się na ekspozycjach lub na specjalnie zorganizowanych pokazach.

Warsztaty edukacyjno-plastyczne w ramach realizacji dwóch projektów

– *Kolorowe ferie w muzeum – spotkanie z malarstwem* zorganizowane podczas ferii zimowych od 14-27 stycznia 2019 roku. Spotkania podzielone były na dwie części. W części edukacyjnej dzieci podczas prezentacji multimedialnej poznały podstawowe pojęcia z dziedziny historii sztuki. W części warsztatowej uczestnicy malowali farbami akrylowymi lub plakatowymi na podobrazach lub na papierze. Dzieci eksperymentowały ucząc się łączenia ze sobą różnych barw i tworzenia nowych kolorów. Podczas 6 spotkań w zajęciach uczestniczyło 109 uczniów przebywających na półkoloniach oraz dzieci, które przyszły indywidualnie.

– *Tworzymy abstrakcję* – projekt pt. „Możesz” zorganizowany w ramach 7. Festiwalu Kultury bez Barrier – 4 października 2019 roku. W warsztatach uczestniczyli uczniowie Zespołu Szkół Specjalnych nr 1 w Zielonej Górze, którzy po obejrzeniu obrazów o tematyce abstrakcyjnej ze zbiorów Muzeum oraz krótkiej prezentacji multimedialnej, wykonywali prace plastyczne.

Warsztaty edukacyjno-plastyczne podczas Węgierskiej Nocy w Muzeum Ziemi Lubuskiej

– W 2019 roku warsztaty pt. *Kąkole, bławatki i maki od niepamiętnych czasów ozdobiły ludowe wianki, pasy i serdaki* związane były z węgierską sztuką ludową i nawiązywały do ubioru ludowego. Uczestnicy warsztatów wykorzystując wycięte z kolorowego filcu elementy kwiatowe przyszywali je na serdakach, pasach i wiankach.

Ta forma wspólnej zabawy zyskała już swoich stałych zwolenników i od wielu lat stanowi jeden

z najbardziej oczekiwanych punktów programu Nocy Muzealnych. W warsztatach udział wzięło ponad 200 osób w różnym wieku.

Wakacyjne spotkania z historią i sztuką

Jest to oferta adresowana dla dzieci przebywających na zorganizowanych formach wypoczynku, uczestników półkolonii, obozów. W lipcu 2019 odbyły się warsztaty edukacyjno-plastyczne oraz lekcja muzealna pt. *Zabawa z kolorami* dla dzieci z Fundacji Zielony Dom.

Konkurs *Moja przygoda w muzeum*

Dział Oświatowy MZL zorganizował warsztaty plastyczne w ramach XLI Międzynarodowych Spotkań Artystycznych *Moja przygoda w Muzeum*. Wzięli w nich udział uczniowie Niepublicznego Zespołu Szkolno-Przedszkolnego Pro NOVO w Bogaczowie. Na finałowe eliminacje wysłano do Muzeum Okręgowego w Toruniu 14 prac uczniów tej szkoły.

Inne działania edukacyjno-oświatowe

Organizacja wystawy prac laureatów konkursu plastycznego w ramach konkursu TPD „Dbam o piękno mego Ziemi” prezentującej malarstwo dziecięce oraz współorganizacja imprezy integracyjnej z okazji Międzynarodowego Dnia Dziecka z Zarządem Regionu Lubuskiego TPD w Zielonej Górze (31.05. 2019).

IMPREZY CYKLICZNE ORGANIZOWANE W MUZEUM ZIEMI LUBUSKIEJ

Węgierska Noc – 18.05.2019

Już od kilkunastu lat szczególnym wydarzeniem w działalności zielonogórskiej placówki jest impreza Noc Muzeów. Jest to 7-godzinny maraton pełen różnorodnych przedsięwzięć, gdzie każdy znajdzie coś dla siebie. Imprezę przed gmachem muzeum rozpoczął występ Kapeli Szabolcsa Szilágyiego z parą tancerzy. W holu prezentowana była symboliczna instalacja historyczna *Buty Stalina*. W budynku na widzów czekał już interesujący bogato ilustrowany wykład o historii Węgier oraz wielowiekowych kontaktach naszych krajów. Było też spotkanie dotyczące rockowych zespołów, piłki nożnej, cenionej węgierskiej kinematografii, fotografii, konkurs wiedzy o Węgrzech oraz tradycyjne spotkanie poświęcone regionalnym winom. Zaprezentowane zostały także dwie wystawy. Szczególnie ważnym przedsięwzięciem była wystawa pt. *Hungarikum – sztuka ludowa Matyó*. Natomiast węgierskie regiony produkcji wina prezentowała ekspozycja *W jak Węgry. W jak wino*. Na warsztatach plastycznych młodszy i nieco starsi uczestnicy tworzyli element ludowego stroju jakim na Węgrzech są wianki, pasy i serdaki zdobione kąkolami, bławatkami i makami. Bardzo dużym powodzeniem cieszył się pokaz poświęcony gotowaniu w kociołku. Patronat nad przedsięwzięciem objęła Ambasada Węgierska w Polsce oraz Węgierski Instytut Kultury w Warszawie.

Zielonogórskie Zaduszki – 7.11.2019

Od dwunastu już lat w Muzeum Ziemi Lubuskiej organizowany jest wieczór wspomnień o ważnych i zasłużonych postaciach związanych z Zieloną Górą, którzy zmarli w danym roku. Wspominaliśmy Ryszarda Peryta

działacza ugrupowań opozycyjnych, aktora, reżysera, profesora, dyrektora artystycznego Sceny Operowej Teatru Narodowego oraz Polskiej Opery Królewskiej. W 2019 roku odeszli także Irena Linkiewicz znana zielonogórska dziennikarka radiowa, Gerard Nowak – człowiek szczególnie zasłużony dla rozwoju ruchu folklorystycznego w naszym regionie, Jadwiga Korcz-Dziadosz – szczególnie aktywna społeczniczka i pasjonatka Zielonej Góry. Podobnie jak Pani Jadwiga wyjątkowym zaangażowaniem w Zielonogórskim Uniwersytecie Trzeciego Wieku wyróżniła się także Barbara Konarska, poetka, wieloletnia wicedyrektorka zielonogórskiej filharmonii.

Europejskie Dni Dziedzictwa – 7/8.09.2019

Święto obchodzone pod hasłem „Polski splot”. W tych dniach muzeum oferowało wolny wstęp dla zwiedzających. Ponadto w niedzielę 8 września zaprezentowany został wykład dr Anitty Maksymowicz – *Park-obraz. Park Mużakowski – polsko-niemiecki zabytek na liście UNESCO*. Zaprezentowane zostały dzieje zespołu parkowo-zamkowego oraz przedstawiono życie jego inicjatora księcia Hermanna von Pücklera.

Premiery książek:

- Zofia Mąkosa, *Winne miasto* (11.02.2019),
- Grzegorz Biszczyk, *Nieznane twarze Zielonej Góry* (17.04.2019),
- *Winiarska i bachiczna tradycja Zielonej Góry* (12.09.2019),
- *Lubuskie zamki i pałace w obiektywie Adama Sowy* (20.11.2019).

Koncerty kameralne:

W 2019 roku odbywały się koncerty kameralne oraz 6 spotkań przeprowadzonych w ramach *Jazzującego Muzeum*.

Jazzujące Muzeum to cykl spotkań artystycznych trwający już cztery lata. Koncerty cieszą się dużym zainteresowaniem. Są to wydarzenia związane z recitalami wybitnych polskich zespołów połączone z prezentacją wybranego dzieła z kolekcji Muzeum Ziemi Lubuskiej.

Spotkania zrealizowane w ramach cyklu w 2019 roku:

- Koncert Kwintetu HOTS, prezentacja obrazu Witolda Nowickiego *Bostan II*, 1970 r. (28.02.2019),
- Formacja Jarosh Organ Trio, prezentacja obrazu Jana Szancenbacha *Morskie Oko*, 1970 r. (25.04.2019),
- Koncert Misi Furtak, prezentacja obrazu Natalii Lach Lachowicz *Głowa paniczna V*, 1988 r. (13.06.2019),
- „Piosenki o miłości i wolności” – Yes4Jazz (28.08.2019),
- Piotr Baron Kwintet – Wodecki Jazz, prezentacja obrazu Józefa Łukomskiego *Epitafium nieokreślone*, 1973 r. (28.11.2019),
- Recital fortepianowy Krzysztofa Kobylińskiego, prezentacja obrazu Zbigniewa Pronaszki *Martwa natura z ptakiem*, 1948 r. (12.12.2019).

Inne wydarzenia:

- Spektakl teatralny: Grzegorz Stachańczyk, „Nightmare” (28.10.2019).
Inspiracją do stworzenia sztuki był obraz „Nightmare” Heinricha Fussliego z roku 1781. Dzieło to stało

się punktem wyjścia do przedstawienia idei Williama Blake’a dotyczących percepcji świata i miejsca w nim artysty. Spektakl dopełniała fascynująca scenografia, którą wyrysował Grzegorz Stachańczyk. Składająca się z trzech ogromnych elementów, niby parawanów lekko zachodzących na siebie. Na każdym z nich przedstawiono postaci zaczerpnięte z mitologii i zarazem funkcjonujące w przestrzeni sztuki. Po prawej grupa Laokona, pośrodku śmierć pod postacią szkieletu z kosą, a po lewej stronie potwór o twarzy lwa, postaci człowieka, jednak z ogonem i szeroko rozpostartymi skrzydłami. Wszystkie one, o głęboko symbolicznym wymiarze, były świetnym tłem do rozgrywających się na scenie dialogów. Z uwagi na remont muzeum spektakl odbył się w zielonogórskim Biurze Wystaw Artystycznych.

- Odsłonięcie przed gmachem Muzeum Ziemi Lubuskiej tablicy poświęconej Witoldowi Nowickiemu (28.02.2019).
- Eliminacje 43. Olimpiady Artystycznej dla młodzieży szkół średnich (11.02.2019).
- Muzeum Ziemi Lubuskiej zostało uhonorowane przez Lubuskie Stowarzyszenie Przewodników Turystycznych „Przewodnik Lubuski” tytułem „Diament Lubuskiej Turystyki”.

6. ZADANIA INWESTYCYJNE

Zakres obecnie prowadzonych prac modernizacji i rozbudowy Muzeum Ziemi Lubuskiej jest największy w skali regionalnego muzealnictwa od zakończenia II wojny światowej. Prace remontowe obejmujące pomieszczenia administracyjne, powierzchnię magazynową oraz część ciągu ekspozycyjnego sprawiły, że znaczna część przestrzeni wystawowych po odpowiednim zabezpieczeniu została wykorzystana do przechowywania obiektów. W przestrzeni budynku znajdzie się bardzo potrzebna sala dydaktyczna oraz kawiarenka. Natomiast w nowym budynku pojawi się sala konferencyjna na blisko 180 miejsc. Szczególne znaczenie w merytorycznej pracy muzeum będą miały nowe ekspozycje. Nowoczesna wystawa historyczna typu narracyjnego będzie poświęcona Ziemi Lubuskiej i Zielonej Górze. Z kolei druga planowana ekspozycja poświęcona sztuce powojennej ukaże ten zbiór gromadzony od ponad 60 lat w kontekście regionalnym i ogólnopolskim. Jego znaczna część pochodzi z Sympozjów i wystaw Złotego Grona, jednej z najważniejszych polskich wystaw plastycznych.

Muzeum Ziemi Lubuskiej w nowym kształcie stanie się ważnym elementem promocji województwa lubuskiego, efektywnie budującym jego tożsamość kulturową.

Ukażemy zagadnienia nie prezentowane dotąd w żadnej lubuskiej placówce. Zostaną one przedstawione w nowoczesny sposób, umożliwiając dotarcie z przekazem do szerokiego grona odbiorców, szczególnie młodego pokolenia oraz gości z zagranicy. Prace obejmujące remont i rozbudowę muzeum oraz tworzenie nowych ekspozycji absorbowały wszystkich pracowników naszej

placówki w 2019 roku. Mimo tej sytuacji muzeum było czynne. Obiekt był wyłączony z funkcjonowania tylko w na czas wymiany posadzki w holu głównym.

W dniu 9 września 2019 roku po przeprowadzonej procedurze przetargowej doszło do podpisania umowy

między Muzeum Ziemi Lubuskiej a firmami A+V oraz Fabryką Dekoracji w Krakowie na wykonanie kompletnej nowej ekspozycji wystawowych oraz zakup wyposażenia rozbudowywanego i modernizowanego muzeum.

7. POZYSKIWANIE ŚRODKÓW FINANSOWYCH PRZEZ MUZEUM ZIEMI LUBUSKIEJ Z PROGRAMÓW UNII EUROPEJSKIEJ, FUNDACJI, FUNDUSZY, PROGRAMÓW OPERACYJNYCH I INNYCH ŹRÓDEŁ POZABUDŻETOWYCH

Lp.	Nazwa zadania	Źródło finansowania	Całkowity koszt projektu w zł	Kwota dofinansowania w zł
1.	Organizacja wystawy <i>Hegemonia Zastalu</i>	Miasto Zielona Góra Towarzystwo Przyjaciół MZL	10 300	10 000
2.	Organizacja wystawy <i>Piwnice Winiarskie - Podziemne Miasto</i>	Miasto Zielona Góra Towarzystwo Przyjaciół MZL	2200	2000
3.	Węgierska Noc w Muzeum	Miasto Zielona Góra Towarzystwo Przyjaciół MZL	10 000	8000
4.	<i>Zielonogórskie Zaduszki</i>	Miasto Zielona Góra Towarzystwo Przyjaciół MZL	4100	4000
5.	<i>Jazzujące Muzeum</i>	Miasto Zielona Góra Towarzystwo Przyjaciół MZL	22 000	20 000
6.	Wydanie publikacji „Studia Zielonogórskie”, t. 24, pod red. A. Toczewskiego	Miasto Zielona Góra Towarzystwo Przyjaciół MZL	3350	3000
7.	Wydanie publikacji „Ziemia Lubuska”, t. 4 pod red. A. Maksymowicz	Miasto Zielona Góra Towarzystwo Przyjaciół MZL	4500	4000
8.	Organizacja wystawy z cyklu <i>Winnice lubuskie wczoraj i dziś</i>	Zarząd Województwa Lubuskiego Towarzystwo Przyjaciół MZL	2250	2000
9.	Ferie w Muzeum	Miasto Zielona Góra	1100	1000
10.	Organizacja wystawy <i>Zielonogórskie atelier fotograficzne 1858-1945</i>	Zielonogórski Ośrodek Kultury	6000	6000
11.	Dotacja podmiotowa na działalność bieżącą	Zarząd Województwa Lubuskiego	2 335 464	2 335 464
12.	Dotacja celowa wkład własny do projektu Rozbudowa MZL	Zarząd Województwa Lubuskiego	3 946 295	3 946 295
13.	Dotacja celowa wydatki kwalifikowane do projektu Rozbudowa MZL	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	20 461 769	7 700 000
RAZEM			26 809 328	14 041 759

8. INNE INFORMACJE

STAN ZBIORÓW MUZEALNYCH Z UWZGLĘDNIENIEM POSZCZEGÓLNYCH DZIAŁÓW na 31 XII 2019

Lp.	Dział	Muzealia w sztukach
1.	Sztuki Współczesnej	6528
2.	Sztuki Dawnej	2550
3.	Winiarski	1587
4.	Historyczny	8560
Razem		19 225

REALIZACJA WYBRANYCH ZADAŃ

Lp.	Nazwa zadania	Ilość
1.	Wystawy w siedzibie	18
2.	Wystawy poza siedzibą	10
3.	Imprezy plenerowe i festyny	5
4.	Lekcje i pokazy muzealne	74
5.	Pozyskane eksponaty	29
6.	Frekwencja – ogółem zwiedzający	19 293

Spotkanie Autorów i Wydawców Publikacji Regionalnych

Stoisko z ofertą wydawniczą MZL

7 lutego 2020 roku na zaproszenie Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Zbigniewa Herberta w Gorzowie Wielkopolskim przedstawicielki wydawnictwa Muzeum Ziemi Lubuskiej uczestniczyły w Spotkaniu Autorów i Wydawców Publikacji Regionalnych.

Tradycyjnie zorganizowane były stoiska promocyjne publikacji oraz seminarium z udziałem autorów i wydawców umożliwiające prezentację dorobku, wymianę doświadczeń oraz nawiązanie współpracy.

W spotkaniu udział wzięli autorzy i wydawcy regionalni oraz osoby, które chciały przybliżyć swoją działalność regionalną w minionym roku; byli też przedstawiciele instytucji kultury, uczelni wyższych, muzeów,

organizacji czy stowarzyszeń działających na rzecz propagowania wiedzy o regionie. Ciekawe wystąpienia zaprezentowali m.in. Zbigniew Czarnuch - regionalista z Witnicy, Bogusław Mykietów - regionalista i kolekcjoner z Zielonej Góry, dr Anitta Maksymowicz - kustosz MZL.

Uczestnicy mieli okazję poznania oferty i nabycia publikacji bezpośrednio u wydawców. Z muzealnej propozycji zainteresowaniem cieszyły się pozycje odnoszące się do historii Ziemi Lubuskiej i osób zasłużonych dla regionu.

Emilia Ćwilińska

Z życia Muzeum – ważniejsze wydarzenia wrzesień 2019 – czerwiec 2020

WRZESIEŃ 2019

- 8 IX** – W ramach 27. Europejskich Dni Dziedzictwa wykład dr Anitty Maksymowicz pt. *Park – obraz. Park Mużakowski – polsko-niemiecki zabytek na liście Unesco*.
- 11 IX** – Otwarcie wystawy *Dawne zielonogórskie atelier fotograficzne 1858-1945*.
- 12 IX** – Premiera książki pt. *Winiarska i bachiczna tradycja Zielonej Góry. Studia i szkice społeczno-kulturowe*.
- 13 IX** – Otwarcie wystawy *Winnica Cantina Karoliny i Mariusza Pacholaków w Mozowie* z cyklu „Winnice lubuskie wczoraj i dziś”.
- 19 IX** – Wykłady pracowników MZL na międzynarodowej konferencji pt. „Winiarstwo lubuskie a media – perspektywa trzydziestolecia 1989-2019” w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej im. C. Norwida w Zielonej Górze: Tomasz Kowalski – *Motywy winiarskie w krajobrazie przestrzennym i społecznym Zielonej Góry*; dr Arkadiusz Cincio – *Spacery winiarskie jako forma promocji winiarskiego dziedzictwa Zielonej Góry*; Grzegorz Wanatko – *Od wytwórni win do cerkwi greckokatolickiej. Winiarskie korzenie budownictwa sakralnego budynku przy ul. Boduena 1 po 1989 roku*;

dr Alina Polak-Woźniak – „...in Hungaria natum, in Polonia educatum”, czyli o paszportach winnych z kolekcji Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze.

- 24 IX** – Koncert pt. *Daj mi wstążkę błękitną* w wykonaniu pianistki Marii Ludwiki Gabryś-Heyke.
- 25 IX** – W ramach Studium Wiedzy o Sztuce i Historii wykład dr. Bartłomieja Gruszki pt. *Dawne zielonogórskie atelier fotograficzne 1858-1945 na kanwie prezentowanej w MZL wystawy*.
- 27-29 IX** – Bezpłatny wstęp dla seniorów w ramach akcji „60+ Kultura”.
- 24 IX** – Inauguracyjne posiedzenie Rady Muzeum Ziemi Lubuskiej na kadencję 2019-2023 w składzie: prof. dr hab. Czesław Osękowski – przewodniczący Rady, dr Iwona Peryt-Gierasimczuk, dr Anna Komar, mgr Teresa Pawlak, prof. dr hab. Dariusz Dolański, mgr Małgorzata Bukowicz, dr Tomasz Andrzejewski, dr Anitta Maksymowicz, dr Arkadiusz Cincio – sekretarz Rady MZL.

PAŹDZIERNIK 2019

- 4 X** – Warsztaty plastyczne pt. *Tworzymy abstrakcję* zorganizowane w ramach 7. Festiwalu Kultury bez Barrier pt. *Możesz*. Udział w warsztatach wzięli uczniowie

kl. III Szkoły Podstawowej z Zespołu Szkół Specjalnych nr 1 w Zielonej Górze.

25 X – Spektakl pt. *Nightmare* w reżyserii Grzegorza Stachańczyka. Przedstawienie odbyło się w Galerii BWA w Zielonej Górze.

W październiku 2019 z powodu prac budowlanych związanych z rozbudową i modernizacją naszej instytucji Muzeum Ziemi Lubuskiej było nieczynne.

LISTOPAD 2019

7 XI – *Zielonogórskie Zaduszki* – wieczór wspomnień o zielonogórczanach, którzy odeszli: Barbarze Konarskiej, Jadwidze Korcz-Dziadosz, Irenie Linkiewicz, Gerardzie Nowaku i Ryszardzie Perycie. Wieczór uświetnił koncert Lubuskiego Kwartetu Filharmonii Zielonogórskiej.

13 XI – W ramach Studium Wiedzy o Sztuce i Historii wykład dr Izabeli Korniluk pt. *100 lecie niepodległości Polski. Towarzystwo Rzemieślników Polskich w Zielonej Górze – polska społeczność w niemieckim mieście.*

20 XI – Otwarcie wystawy oraz premiera książki pt. *Lubuskie zamki i pałace w obiektywie Adama Sowy.*

25 XI – Zebranie Lubuskiego Oddziału Stowarzyszenia Muzealników Polskich.

28 XI – Koncert *Piotr Baron – Kwintet* z cyklu *Jazzujące Muzeum* oraz prezentacja obiektu Józefa Łukomskiego (1920-1996) pt. *Epitafium nieokreślone, 1973* z kolekcji Muzeum Ziemi Lubuskiej.

GRUDZIEŃ 2019

11 XII – Wykład prof. Stanisława Sławomira Niciejki pt. *Wrzesień 1939 – tragedia Kresów* oraz promocja publikacji z serii *Kresowa Atlantyda. Historia i mitologia miast kresowych* – tom XIII.

12 XII – Koncert *Krzysztof Kobyliński – Piano Solo* z cyklu *Jazzujące Muzeum* oraz prezentacja obrazu Zbigniewa Pronaszki (1885-1958) pt. *Martwa natura z ptakiem, 1948* z kolekcji Muzeum Ziemi Lubuskiej.

14 XII – Koncert zorganizowany przez Stowarzyszenie PRO MUSICA.

18 XII – Otwarcie wystawy pt. *Przejście II – Paulina Komorowska Birger i Adam Romaniuk* w Galerii Nowy Wiek.

STYCZEŃ 2020

17 I – Finisaż wystawy pt. *Przejście II – Paulina Komorowska-Birger i Adam Romaniuk* w Galerii Nowy Wiek.

29 I – 7 II – Warsztaty edukacyjno-plastyczne podczas ferii zimowych pt. *Inicjał jako początek. Jak dawniej*

pisano. W 4 spotkaniach wzięło udział 90 uczniów szkół zielonogórskich.

LUTY 2020

11 II – Eliminacje okręgowe XLIV Olimpiady Artystycznej – sekcja plastyki dla uczniów szkół średnich.

14 II – Otwarcie wystawy pt. *Klem – crème de la crème* w Galerii Nowy Wiek.

20 II – W ramach Studium o Sztuce i Historii spotkanie z dr. Bartłomiejem Gruszką i Sławomirem Kałagate na temat monet odkrytych podczas badań archeologicznych w Kożuchowie w 2019 roku.

26 II – Otwarcie wystawy pt. *Boże obrazy. Sztuka ikonowa.* Podczas wernisażu występ chóru żeńskiego Polirytmia działającego w Młodzieżowym Centrum Kultury i Edukacji „Dom Harcerza” w Zielonej Górze.

26 II – Uroczyste przekazanie do zbiorów Muzeum Ziemi Lubuskiej dwóch obrazów olejnych autorstwa Jerzego Piotrowicza (1943-1999) – *Uczta, 1996* oraz *Autoportret, ok. 1989* przez Towarzystwo Jerzego Piotrowicza w Poznaniu.

MARZEC 2020

1 III – W ramach XI Festiwalu „Karnawał w zieleni” koncert pt. *Słowiańskie romanse.*

4 III – Otwarcie wystawy pt. *Z biegiem rzeki. Dzieje Żydów nad Odrą.* Po wernisażu wykład Andrzeja Kirmiela pt. *Żydowskie ślady na Środkowym Nadodrzu.*

4 III – W ramach Studium Wiedzy o Sztuce i Historii wykład Leszka Kani pt. *Klem – crème de la crème* na wystawie obrazów Klemensa Felchnerowskiego.

MAJ 2020

27 V – Udostępnienie wystawy *Zielona Góra 30 maja 1960 r.*

CZERWIEC 2020

4 VI – Udostępnienie wystawy Arkadiusza Ruchomskiego – *Pomiędzy* w Galerii Nowy Wiek.

Od 12 III do 26 V 2020 z uwagi na stan epidemii w Polsce Muzeum Ziemi Lubuskiej było zamknięte dla zwiedzających. Decyzję o czasowym zamknięciu instytucji kultury, filharmonii, oper, teatrów, muzeów, kin oraz szkół, uczelni wyższych i placówek szkolnictwa artystycznego podjęło Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, a w ślad za nim Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego.

Opracowała: Urszula Rogowska

Wydawca: Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze

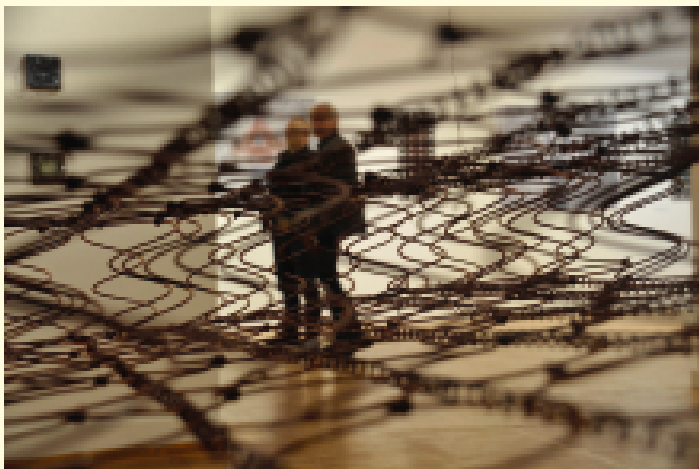
Redaguje zespół: Emilia Ćwilińska, Anitta Maksymowicz, Alina Polak-Woźniak
Zdjęcia: Alicja Błażyńska, Mariusz Kowalski; skanowanie, zdjęcia: Igor Myszkiewicz

Redaktor naczelna: Urszula Rogowska

Wybrane wydarzenia z okresu IX 2019 - VI 2020
w Muzeum Ziemi Lubuskiej

Dawne zielonogórskie atelier fotograficzne 1858-1945

Przejście II – Paulina Komorowska-Birger, Adam Romaniuk - finisaż wystawy

Boże obrazy. Sztuka ikonowa

*Winnica CANTINA Karoliny i Mariusza Pacholaków
w ramach cyklu Winnice lubuskie wczoraj i dziś*

*Galeria Nowy Wiek. Grzegorz Stachańczyk, Nightmare,
spektakl w Biurze Wystaw Artystycznych*

Klem – crème de la crème – wystawa w 40. rocznicę śmierci artysty

Z biegiem rzeki. Dzieje Żydów nad Odrą

Lubuskie zamki i pałace w obiektywie Adama Sowy

Klem Felchnerowski, *Po co? II (Układ IX/75)*, 1975/76, olej, płótno, collage, 130 x 110 cm
ze zbiorów Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze